

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО
ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та публічного врядування

Кваліфікаційна робота

на тему: «Роль публічного управління в забезпеченні екологічної безпеки на
регіональному рівні на прикладі Державної екологічної інспекції Поліського округу»

Виконала:

студентка 6 курсу, групи ПУА-61м
спеціальності 281 «Публічне управління
та адміністрування»

Майстренко Анастасія Олегівна

Керівник: Паладійчук С. Б.

Рецензент: Колодич П. Д.

Рівне – 2024

Звіт подібності

метадані

Заголовок

Майстренко_магістерська.docx

Автор

Майстренко Анастасія Олегівна

Науковий керівник / Експерт

Майстренко Анастасія Олегівна

підрозділ

National University of Water and Environmental Engineering

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		14
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		143

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

12.41%

12.41%

КП 1

1.39%

1.39%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

19738

Кількість слів

164275

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	Майстренко А.О._Студвісник_вип3(23)2024.docx 11/20/2024 National University of Water and Environmental Engineering (National University of Water and Environmental Engineering)	202	1.02 %
2	Майстренко А.О._Студвісник_вип3(23)2024.docx 11/20/2024 National University of Water and Environmental Engineering (National University of Water and Environmental Engineering)	122	0.62 %

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ.....	8
1.1 Сутність, принципи та значення публічного управління в екологічній безпеці.....	8
1.2 Принципи та механізми публічного управління екологічною безпекою на регіональному рівні.....	18
1.3 Роль публічного управління у забезпеченні регіональної екологічної безпеки в умовах воєнного стану.....	23
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНСПЕКЦІЇ ПОЛІСЬКОГО ОКРУГУ В СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	33
2.1 Загальна характеристика Державної екологічної інспекції Поліського округу та її структура.....	33
2.2 Аналіз екологічної ситуації в Поліському окрузі: основні проблеми та виклики.....	38
2.3 Оцінка ефективності заходів та програм, реалізованих інспекцією для забезпечення екологічної безпеки.....	45
Висновки до розділу 2.....	56
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ В ПОЛІСЬКОМУ ОКРУЗІ.....	58
3.1 Напрямки вдосконалення та підвищення ефективності діяльності Державної екологічної інспекції в Поліському окрузі.....	58
3.2 Запровадження новітніх технологій та інноваційних підходів у сфері екологічної безпеки.....	63
3.3 Підвищення рівня взаємодії та співпраці між державними органами, громадами та громадськими організаціями задля вдосконалення публічного управління екологічною безпекою в Поліському окрузі.....	70
Висновки до розділу 3.....	76
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ.....	93

ВСТУП

Забезпечення екологічної безпеки на регіональному рівні є однією з найважливіших складових сталого розвитку держави. Питання публічного управління в сфері екологічної безпеки набуває особливої актуальності в умовах погіршення екологічної ситуації в багатьох регіонах України, включаючи Поліський округ. Зростання кількості екологічних загроз, таких як забруднення водних ресурсів, повітря, ґрунтів, а також наслідки нераціонального використання природних ресурсів, вимагають ефективного та системного підходу до управління екологічною безпекою. Важливим елементом цього процесу є діяльність Державної екологічної інспекції, яка виконує функції контролю та нагляду за дотриманням природоохоронного законодавства.

Реформування системи публічного управління в Україні є ключовим завданням для органів державної влади, особливо в контексті інтеграції країни до Європейського Союзу. У цьому процесі важливою складовою є забезпечення екологічної безпеки на регіональному рівні, оскільки захист навколишнього середовища є однією з основних умов для сталого розвитку та європейської інтеграції. Приведення системи публічного управління до європейських стандартів включає в себе не лише реформування законодавства, а й підвищення ефективності органів, що відповідають за охорону навколишнього середовища, забезпечення екологічної безпеки та управління природними ресурсами на регіональному рівні.

В умовах воєнного часу завдання забезпечення екологічної безпеки ускладняється додатковими викликами, такими як необхідність швидкої мобілізації ресурсів, оперативного прийняття рішень і підтримки екологічної стабільності в умовах криз. Війна ставить перед органами державної влади нові завдання, зокрема забезпечення безпеки екосистем та запобігання екологічним катастрофам, що можуть мати серйозні наслідки для регіонів. Важливою є ефективність роботи публічного управління на місцевому рівні, здатність органів влади оперативно реагувати на екологічні загрози, зберігаючи при цьому прозорість і підзвітність.

Враховуючи ці виклики, роль публічного управління в забезпеченні екологічної безпеки на регіональному рівні набуває особливого значення. Ефективність управлінських процесів у цій сфері безпосередньо впливає на здатність України адаптуватися до сучасних екологічних проблем і підтримати сталий розвиток, що є важливою умовою для інтеграції в Європейський Союз. Успіх реформ в цій сфері залежить від готовності органів центральної та регіональної влади діяти швидко та професійно, навіть у складних умовах, і забезпечити екологічну безпеку на регіональному рівні для сталого розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження ролі публічного управління в забезпеченні екологічної безпеки на регіональному рівні представлені в працях таких українських науковців, як М. Андрієнко, В. Бакуменко, Н. Малиш, О. Мягченко, В. Сахаєв, О. Сосніна, В. Шако, В. Шевчук та інших. Дослідження, присвячені специфіці використання окремих підходів до формування екологічної безпеки на регіональному рівні, належать таким ученим, як І. Буднікевич, О. Алейнікова, І. Гавриш, І. Дегтярьова, Т. Козаченко, М. Шершун, А. Чемерис. Однак у науковій літературі недостатньо висвітлено критерії оцінки ефективності публічного управління щодо забезпечення регіональної екологічної безпеки, що потребує подальших досліджень у цьому напрямку.

Мета дослідження полягає у визначенні ролі публічного управління в забезпеченні екологічної безпеки на регіональному рівні на прикладі Державної екологічної інспекції Поліського округу та розробці рекомендацій щодо вдосконалення управлінських механізмів у цій сфері.

Завдання дослідження:

1. Охарактеризувати сутність та значення публічного управління в екологічній безпеці, зокрема в умовах сучасних викликів для охорони навколишнього середовища.

2. Дослідити принципи та механізми публічного управління екологічною безпекою на регіональному рівні, зокрема їх адаптацію до змін в умовах війни.

3. Оцінити роль публічного управління у забезпеченні регіональної екологічної безпеки в умовах воєнного стану, з урахуванням специфіки діяльності органів влади.

4. Проаналізувати загальну характеристику Державної екологічної інспекції Поліського округу, зокрема її структуру та основні функції в управлінні екологічною безпекою.

5. Оцінити екологічну ситуацію в Поліському окрузі, зокрема визначити основні проблеми та виклики, пов'язані з охороною навколишнього середовища.

6. Оцінити ефективність заходів та програм, реалізованих інспекцією для забезпечення екологічної безпеки в регіоні, з урахуванням умов війни та існуючих проблем.

7. Розробити напрямки вдосконалення діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу, спрямовані на підвищення ефективності заходів з охорони навколишнього середовища.

8. Дослідити можливості запровадження новітніх технологій та інноваційних підходів у сфері екологічної безпеки, зокрема в умовах війни та обмежених ресурсів.

9. Розглянути шляхи підвищення рівня взаємодії та співпраці між державними органами, громадами та громадськими організаціями для покращення публічного управління екологічною безпекою в Поліському окрузі.

Об'єктом дослідження є процес публічного управління в сфері екологічної безпеки.

Предметом дослідження є діяльність Державної екологічної інспекції Поліського округу з забезпечення екологічної безпеки.

Інформаційна база дослідження включає нормативно-правові акти, офіційні дані Державної екологічної інспекції Поліського округу, статистичні матеріали та наукові праці.

Дослідження ролі публічного управління в забезпеченні екологічної безпеки на регіональному рівні—має важливе **теоретичне значення** для розвитку концепції публічного управління в контексті охорони навколишнього середовища України. Вивчення механізмів державного управління екологічною безпекою дозволяє розширити наукові уявлення про ефективність державних інститутів, їхні функції та принципи в умовах криз, зокрема в умовах війни, коли екологічна ситуація потребує особливої уваги.

Практичне значення дослідження полягає в розробці рекомендацій для вдосконалення діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу щодо управління екологічною безпекою. Зокрема, результати дослідження можуть бути використані для оптимізації процесів контролю за дотриманням екологічних норм, розробки нових інструментів та методів моніторингу екологічного стану, а також покращення взаємодії між органами влади, громадами та громадськими організаціями для забезпечення стабільності та сталого розвитку регіону.

Методологічною основою дослідження є комплексний підхід, що поєднує *загальнонаукові* та *спеціальні* методи. До загальнонаукових методів відносяться аналіз, синтез, порівняння та узагальнення, які дозволяють здійснити глибоке вивчення теоретичних і практичних аспектів публічного управління в сфері екологічної безпеки. Для досягнення мети дослідження використовувались методи аналізу документів, статистичних даних та звітності Державної екологічної інспекції, що дозволяє оцінити ефективність існуючих заходів. Порівняльний аналіз національних та міжнародних підходів до управління екологічною безпекою дає змогу виявити кращі практики, які можна впровадити на регіональному рівні.

Апробація отриманих результатів дослідження. Результати дослідження були апробовані через публікацію статті в науковому журналі «Успіхи і досягнення

у науці» № 9 (9), 2024 рік, серія «Управління та адміністрування»). У статті висвітлено основні висновки та практичні рекомендації, що стосуються ролі публічного управління у забезпеченні екологічної безпеки на регіональному рівні. Представлення матеріалів дало можливість отримати фахову оцінку наукової спільноти та підтвердило значущість і оригінальність проведеного дослідження.

Магістерська робота складається з вступної частини, трьох основних розділів, загальних висновків та списку використаних джерел, що містить 59 найменувань. Робота містить 2 додатки, 3 рисунки та 7 таблиць. Загальний обсяг роботи становить 92 сторінки тексту. Перший розділ розкриває теоретичні аспекти публічного управління екологічною безпекою, другий розділ – аналізу діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу, третій розділ – розробці рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

1.1 Сутність, принципи та значення публічного управління в екологічній безпеці

У результаті децентралізації державного управління в Україні сформувався новий підхід до управління, який у науковому середовищі, за аналогією з країнами розвинутої демократії, отримав назву «публічне управління». Важливим підґрунтям цього процесу є передача частини повноважень від центральних органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування, а також активна участь громадських організацій в управлінні країною. Така реорганізація спричинила виникнення нових понять, термінів та категорій, що описують суспільні явища, пов'язані з публічним управлінням. У медіа та науковій літературі термін «публічне управління» все частіше ототожнюється з іншими поняттями, як-от «публічне адміністрування», «публічне врядування», «добре врядування», «демократичне врядування», «публічна влада», «публічна служба», «публічний менеджмент» тощо [16, с. 20].

Аналіз наукової літератури з досліджуваної теми дозволяє зробити висновок, що українські науковці зосереджують свою увагу як на окремих аспектах реформування публічного управління, так і на загальному осмисленні цього процесу. Щодо першого аспекту – окремі питання реформування публічного управління – слід зазначити дослідження І. Припхан і Р. Щур, які розглядають економічні та конституційні аспекти управління територіальними громадами під час воєнного стану [34]. У своїй роботі автори підкреслюють значущість захисту прав людини та роблять висновок про успішність адміністративної реформи, що дозволила забезпечити ефективну взаємодію органів місцевого самоврядування з органами державної влади. Проте вони також зазначають нові виклики, пов'язані з умовами воєнного часу. Крім того, автори звертають увагу на те, що «в деяких місцевостях,

де не ведуться бойові дії, виникла ситуація, коли одночасно функціонують військові адміністрації та органи місцевого самоврядування» [34, с. 285].

Щодо загальних аспектів публічного управління, варто зазначити дослідження А. Миколук, яке присвячене питанням ефективності публічного управління. Автор акцентує увагу на важливості вирішення ключових проблем у цій сфері, таких як побудова цілісної та незалежної системи публічного управління, створення ефективного фінансового менеджменту, розробка системи відповідальності за порушення, підвищення рівня кваліфікації кадрів та покращення якості надання послуг у сфері публічного управління [27, с. 45].

Також варто звернути увагу на роботу В. Борщевського, О. Василиці та Є. Матвєєва, яка досліджує інституційні трансформації та розвиток публічного управління в умовах війни. У роботі підкреслюються проблеми, що потребують негайного вирішення, зокрема інституційні прогалини в нормативно-правовому забезпеченні адміністративно-територіальної реформи та опортуністична поведінка частини населення [6, с. 32]. Ці проблеми є основою нашого аналізу та є сутнісними аспектами в їх розгляді.

Одним із ключових аспектів ефективності публічного управління в умовах воєнного стану є повна консолідація зусиль та взаєморозуміння на всіх його рівнях. Б. Мельниченко дійшов висновку, що це особливо важливо під час війни, оскільки сприяє налагодженню тісної співпраці з суспільством [26, с. 92].

Загалом, науковці звертають увагу на необхідність більш тісної взаємодії між органами місцевого самоврядування та органами державної влади, а також між цими структурами і інститутами громадянського суспільства. Однак, недостатньо акцентується увага на сутнісних аспектах публічного управління, які визначають його основні напрями, пріоритети діяльності та завдання, що потребують вирішення, зокрема в умовах воєнного стану.

Огляд наукових джерел свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення концепції державної екологічної політики. Зокрема, на думку Л.

Сергієнко, О. Дзюбенка та С. Ожго, державна екологічна політика є «сукупністю законодавчо визначених цілей, завдань, інструментів і заходів, які реалізуються органами державної влади на різних рівнях у сфері екології та охорони навколишнього середовища. Вона орієнтована на збереження, відтворення та охорону природного середовища, ефективне використання природно-ресурсного потенціалу країни, забезпечення раціонального та екологічно безпечного господарювання, а також на впровадження інноваційних екологічних технологій, створення умов для забезпечення екологічної безпеки та безпечного життя громадян» [49, с. 193].

Нормативно-правове забезпечення публічного управління в екологічній безпеці в Україні базується на низці законодавчих та підзаконних актів, що визначають основні принципи, повноваження та механізми діяльності державних органів у цій сфері. Основою для цього є Конституція України, яка гарантує право кожного громадянина на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Згідно з Конституцією, держава несе відповідальність за охорону навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки. Важливу роль у нормативно-правовому забезпеченні екологічної безпеки відіграють закони України, такі як Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про екологічну експертизу», «Про природні ресурси», а також акти, прийняті відповідно до Конституції, які регулюють різні аспекти екологічної діяльності на національному та регіональному рівнях. Ці нормативні документи закладають основи для створення ефективних механізмів захисту довкілля та стабільного розвитку.

Аналізуючи Конституцію та законодавство України, можна виявити детальний перелік обов'язків, які покладаються на громадян, зокрема в екологічній сфері. Наприклад, стаття 66 Конституції України зобов'язує громадян не завдавати шкоди природі та культурній спадщині, а також відшкодовувати завдані збитки [22]. Обов'язки громадян у сфері охорони навколишнього середовища детально прописані

у статті 12 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [41].

Додатково, нормативно-правова база для управління екологічною безпекою в Україні включає укази Президента України, постанови Верховної Ради України та постанови Кабінету Міністрів України, що мають на меті реалізацію загальнодержавних екологічних стратегій і політик. Систему правового забезпечення доповнюють накази та доручення Міністерства екології та природних ресурсів України, Державної екологічної інспекції та органів місцевої влади. Це дозволяє створювати нормативно-правові акти, які регулюють конкретні питання у сфері екологічної безпеки, такі як управління природними ресурсами, контроль за забрудненням навколишнього середовища, а також організація екологічного моніторингу та реагування на аварії. Інтеграція всіх цих актів у єдину систему забезпечує ефективну координацію на різних рівнях управлінської діяльності та сприяє сталому розвитку екологічної безпеки в Україні.

Х. Марич підкреслює, що «стратегія екологічної політики повинна визначати не тільки пріоритетні цілі та напрямки, а й відповідні заходи і методи для їх досягнення, враховуючи реальний стан довкілля та тенденції його змін, а також потреби соціального та економічного розвитку країни на основі основоположних доктринальних принципів» [25, с. 190]. В умовах децентралізації управління та зростання ролі соціально-економічного розвитку регіонів особливо важливим стає управління охороною довкілля, раціональним використанням природних ресурсів і забезпеченням безпеки життєдіяльності. Державна екологічна політика на регіональному рівні здійснюється через механізми, спрямовані на стимулювання розвитку регіонів, що базуються на національному та міжнародному законодавстві, екологічних стандартах і нормах [2, с. 51]. У контексті децентралізації значно зростає роль місцевого самоврядування в управлінні екологічною сферою, що сприяє формуванню регіональної екологічної політики.

Згідно з М. Андрієнко та В. Шако, державна екологічна політика є важливою частиною загальної політики країни, яка відображає набір цілей і завдань у сфері екології. Ці цілі формуються в межах політичної системи держави відповідно до її соціального призначення і реалізуються через певні механізми [1].

Г. Буканов вважає, що державна екологічна політика є політикою суспільства, яка спрямована на охорону навколишнього середовища, раціональне використання та відтворення природних ресурсів, а також на збереження і розвиток довкілля, що забезпечує нормальну життєдіяльність і екологічну безпеку людей [7, с. 27].

Н. Малиш зазначає, що державна екологічна політика включає в себе низку заходів і інструментів, які визначають взаємодію суспільства з природним середовищем, і має на меті забезпечення збалансованого розвитку. Вона виступає як координуючий механізм, який мобілізує ресурси організацій для реалізації цілей раціонального використання природних ресурсів, охорони навколишнього середовища та підтримки екологічної безпеки через різноманітні політичні, економічні та освітні дії [24].

Основними підходами до формування політики екологічного розвитку регіонів та регіональної екологічної політики є кластерний, програмно-цільовий, проектно-орієнтований і менеджмент-орієнтований підхід у державному та публічному управлінні. Програмно-цільовий підхід полягає в розробці системи планових рішень для вирішення важливих загальнодержавних і регіональних проблем, який передбачає визначення основних цілей соціального, економічного та екологічного розвитку, а також розробку взаємопов'язаних заходів для досягнення цих цілей у визначені терміни при забезпеченні необхідних ресурсів. Ключовим елементом цього підходу є цільові комплексні програми, які містять у собі мету, завдання та комплекс дій, спрямованих на вирішення суспільно важливих проблем, а також визначають ресурси, виконавців і терміни виконання [12, с. 540].

Як зазначає А. Пакуліна, застосування програмно-цільового підходу дозволяє комплексно вирішувати проблеми охорони навколишнього середовища в окремих регіонах України. Це включає в себе:

- 1) узгодження цілей і завдань екологічної програми з цілями інших довгострокових програм регіону;
- 2) врахування масштабу та складності екологічних проблем, що потребують консолідації зусиль і фінансування для розробки і реалізації комплексних програмних заходів, включаючи різні аспекти, як-от законодавчі, технічні, науково-дослідні, соціально-економічні тощо;
- 3) поєднання адміністративних і ринкових інструментів управління для координації природоохоронних заходів;
- 4) інтеграцію екологічних цілей у процес соціально-економічного розвитку для забезпечення сталого розвитку регіону;
- 5) погодження поточних і довгострокових екологічних цілей із встановленням пріоритетності в інвестиціях для досягнення екологічних результатів, з огляду на обмежені ресурси [32, с. 60].

Отже, впровадження програмно-цільового підходу в управлінні екологічним розвитком регіону передбачає розробку регіональних екологічних програм, які можуть бути частиною загальної стратегії соціально-економічного розвитку регіону. Підхід, що базується на створенні екологічних кластерів, хоча і не здобув широкого поширення в Україні, має важливе значення. Його суть полягає у об'єднанні зусиль державних органів, економічних суб'єктів, наукових установ і громадськості для досягнення цілей сталого розвитку регіону. В. Загорський визначає екологічно орієнтовані кластери як «господарські комплекси, де різні економічні суб'єкти інтегруються в єдині цикли, що дозволяє поєднати процеси господарської діяльності з відновленням екосистемних компонентів» [19].

Розвитку регіональних кластерів сприятиме інституціоналізація на рівні державного та публічного управління в регіоні, що виражатиметься у створенні

системи інституційних ознак соціально-еколого-економічного кластеру. В. Томарева-Патлахова підкреслює, що інституційна складова моделі регіонального кластера є частиною системи сталого розвитку, що передбачає удосконалення нормативно-правового регулювання та організаційно-економічного забезпечення оптимізації соціальних, економічних та екологічних аспектів регіону, а також застосування програмно-цільового підходу для реформування економіки регіону [52, с. 77].

Проектно-орієнтований підхід у формуванні та реалізації політики екологічного розвитку передбачає використання інструментів проектного менеджменту, бенчмаркінгу в галузі охорони навколишнього середовища та екологічного маркетингу в контексті сталого розвитку територій. Сьогодні важливо застосовувати технології проектного менеджменту при реалізації стратегічних програм екологічного розвитку регіону та кластерів. Т. Козаченко розглядає проектне управління як «діяльність, в ході якої визначаються та досягаються цілі проекту при узгодженні обсягу робіт, ресурсів, якості та ризиків» [21, с. 52].

Управління проектами в публічній сфері є процесом, що інституціалізує в програмно-цільовий формат методи втручання державних або місцевих органів влади у соціальну реальність з метою вирішення публічних проблем [53, с. 12]. Таким чином, проектний менеджмент у сфері екологічного розвитку регіону можна визначити як процес інституалізації програмно-цільових методів втручання органів влади в формування та реалізацію регіональної екологічної політики для досягнення цілей сталого розвитку регіону та країни в цілому.

У цьому контексті проектний менеджмент у реалізації регіональної екологічної політики сприятиме:

- 1) інституціалізації програмно-цільового управління екологічною політикою регіону;

2) створенню єдиної інформаційної бази для вирішення проблем екологічної безпеки регіону та для ідентифікації організацій, що мають ресурси для вирішення екологічних завдань;

3) координації та інтеграції зусиль та ресурсів усіх секторів суспільства (державного, приватного та громадського) для досягнення цілей сталого розвитку регіону.

У рамках менеджмент-орієнтованого підходу до створення та впровадження політики екологічного розвитку регіонів активно розвивається теорія та практика екологічного менеджменту. Цей підхід базується на екологічних стандартах, зокрема міжнародному стандарті ISO 14000, а також на екологічних нормах, що застосовуються для реалізації регіональної екологічної політики на різних рівнях соціального управління. Ключовими критеріями для оцінки ефективності є загальна, спеціальна та конкретна соціальна ефективність. Вищі рівні ефективності управління пов'язані з показниками екологічної безпеки в регіоні та виконанням цілей сталого розвитку, що закріплені у законодавчих актах, зокрема у Стратегії сталого розвитку України до 2030 року та в Законі України «Про основні засади (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [40].

Для забезпечення виконання цих цілей також існують національні стандарти, зокрема Державні стандарти та технічні умови (ДСТУ) [58, с. 2].

Застосовуючи ці концептуальні підходи, формується не лише модель екологічної політики для регіонів та її реалізація, але й проводиться оцінка ефективності діяльності органів регіонального управління в сфері охорони навколишнього середовища. Оцінка ефективності державного управління на основі комплексного підходу, запропонованого М. Сарапіною [48], є доцільною для визначення результативності цих органів у забезпеченні екологічної безпеки та сталого розвитку регіону.

Критерії загальної соціальної ефективності включають кілька ключових напрямків, зокрема показники та індикатори сталого (збалансованого) розвитку

регіону, які детально аналізуються в другому розділі цього дослідження. Одним із важливих індикаторів є Індекс екологічної стійкості, визначений групою вчених з Єльського та Колумбійського університетів для Всесвітнього економічного форуму в Давосі. Цей індекс служить інструментом для вимірювання прогресу країн у напрямку екологічної стійкості. Екологічна стійкість є складовою концепції сталого розвитку, і її можна оцінити через конкретні показники, що дозволяє відслідковувати баланс між соціальним, економічним та екологічним аспектами розвитку.

Оцінка екологічної стійкості базується на п'яти основних розділах:

- 1) характеристика стану навколишнього середовища, зокрема повітря, води, ґрунтів та екосистем;
- 2) рівень забруднення та вплив на навколишнє середовище;
- 3) втрати суспільства від забруднення, зокрема у вигляді зниження продуктивності та підвищення захворюваності;
- 4) соціальні та інституційні можливості для вирішення екологічних проблем;
- 5) здатність вирішувати глобальні екологічні проблеми шляхом об'єднання зусиль для збереження природи [19, с. 221].

Критерії спеціальної соціальної ефективності відображаються через показники, які визначають результативність використання концептуальних підходів в управлінні екологічним розвитком регіону:

- Ефективність кластерного підходу в управлінні екологічним розвитком регіону полягає в створенні та інституціоналізації екологічних кластерів у межах території регіону, а також у формуванні структури менеджменту цих кластерів та кластерної екологічної політики;
- Ефективність реалізації політики екологічного розвитку на основі програмно-цільового підходу передбачає розробку, впровадження та виконання комплексних цільових програм у галузі охорони навколишнього середовища;
- Проектно-орієнтований підхід пов'язаний із застосуванням таких інструментів і технологій, як проектний менеджмент, екологічний маркетинг,

маркетинг територій і бенчмаркінг. Показники ефективності цих інструментів відображають наслідки виконання екологічного проекту для стану навколишнього природного середовища, що може бути виражено через екологічну ємність території, збільшення біорізноманіття та підвищення асиміляційного потенціалу території.

– Ефективність менеджмент-орієнтованого підходу в управлінні екологічним розвитком регіону полягає у впровадженні та поширенні системи екологічного менеджменту на всіх рівнях управління – регіональному, місцевому та локальному [10].

Критерії конкретної соціальної ефективності представлені як оцінка ефективності діяльності кожної окремої організаційної структури управління в контексті реалізації регіональної екологічної політики. Це відображено в моделях оцінювання ефективності організаційної взаємодії та впорядкованості суб'єктів управління. Серед таких моделей можна виділити наступні:

Тривимірна модель оцінювання продуктивності організаційної взаємодії в системі менеджменту будь-якого соціального утворення, запропонована Е. Мосенгом та П. Бредапом [44];

Європейська асоціація результативності менеджменту (ENAPS) використовує технологію оцінювання ефективності організаційної взаємодії в системі менеджменту підприємств, яка базується на застосуванні трьох рівнів оціночних індикаторів (критеріїв): на рівні соціально-економічної системи (підприємства в цілому), на рівні окремих організаційно-виробничих процесів та на рівні виконання окремих організаційно-управлінських і виробничих функцій [49, с. 195];

Технологія оцінювання ефективності організаційно-управлінської діяльності керуючих суб'єктів, яка отримала назву BPM (Business-Performance Management) [19].

Система публічного управління в Україні у сфері екологічної безпеки проходить процес трансформації, що зумовлено реформами у цій галузі та необхідністю інтеграції міжнародних норм у національне законодавство. Україна,

ратифікувавши ряд міжнародних актів у сфері охорони навколишнього середовища, прагне адаптувати свої норми відповідно до світових стандартів.

Проте, як свідчить досвід розвинутих країн, ефективна реалізація екологічної політики є складним завданням, навіть у стабільних економічних умовах. В останні роки Верховна Рада України та Кабінет Міністрів ухвалювали численні закони і постанови, спрямовані на захист навколишнього середовища. Однак, на практиці, багато з цих нормативних актів залишаються нерозвинутими через об'єктивні фактори та суб'єктивні обставини, що заважають їх ефективному виконанню.

Отже, сутність публічного управління в сфері екологічної безпеки полягає в забезпеченні ефективної взаємодії державних і місцевих органів влади з метою підтримання стабільної екологічної ситуації та запобігання загрозам навколишньому середовищу. Це досягається шляхом впровадження чітко регламентованих механізмів контролю та координації, які дозволяють своєчасно реагувати на екологічні виклики та мінімізувати негативний вплив людської діяльності. Особливе місце в цьому процесі займає розробка та впровадження екологічних стандартів, які забезпечують нормативне регулювання в таких сферах, як управління відходами, охорона водних ресурсів, збереження біорізноманіття та боротьба зі змінами клімату. Державні органи здійснюють регулярний моніторинг стану довкілля, аналіз екологічних ризиків та планування стратегій їх мінімізації.

Важливим аспектом публічного управління є активна участь громадянського суспільства у вирішенні екологічних питань. Залучення громад до процесу прийняття рішень сприяє підвищенню екологічної свідомості населення, розвитку місцевих ініціатив та створенню умов для громадянського контролю. Впровадження комплексного підходу до управління екологічною безпекою також включає співпрацю з міжнародними організаціями та обмін досвідом у рамках глобальних програм і угод, таких як Паризька кліматична угода. Це дозволяє Україні інтегруватися в європейську екологічну політику та застосовувати сучасні екологічні

практики для збереження природних ресурсів і забезпечення сталого розвитку регіонів.

1.2 Принципи та механізми публічного управління екологічною безпекою на регіональному рівні

У сучасних умовах публічне управління екологічною безпекою на регіональному рівні набуває особливої важливості через зростання екологічних викликів та необхідність забезпечення сталого розвитку територій. Ефективність такого управління значною мірою залежить від впровадження чітко визначених принципів, які забезпечують системність, законність, прозорість і участь громадськості в ухваленні рішень. Водночас механізми публічного управління, що включають цільовий, нормативно-правовий, організаційний, економічний та інформаційний компоненти, дозволяють оптимізувати діяльність державних органів і підвищувати ефективність використання ресурсів. Вивчення цих принципів і механізмів є необхідним для формування дієвих підходів до вирішення екологічних проблем у регіонах [2, с. 49].

Принципи публічного управління в екологічній безпеці є основою для створення ефективної системи захисту навколишнього середовища, що спрямована на збереження природних ресурсів, мінімізацію негативного впливу людської діяльності та забезпечення екологічної стійкості. Вони охоплюють широкий спектр підходів і методів, які дозволяють враховувати як локальні, так і глобальні аспекти екологічної безпеки. Зокрема, ці принципи спрямовані на підвищення прозорості управлінських процесів, залучення громадянського суспільства до вирішення екологічних питань та підвищення відповідальності органів влади за прийняття рішень у цій сфері.

На рис. 1.1 зображено ключові принципи публічного управління в екологічній безпеці, які включають прозорість, підзвітність, інтегрованість, сталий розвиток та співпрацю. Ці принципи формують комплексний підхід до вирішення екологічних

проблем та сприяють створенню ефективних механізмів взаємодії між різними рівнями управління, громадськістю та бізнесом.

Рис.1.1. Принципи публічного управління в екологічній безпеці

Джерело: узагальнено на основі [2]

Принципи публічного управління в екологічній безпеці є основою для формування та реалізації ефективної державної політики у сфері охорони навколишнього середовища. Вони спрямовані на забезпечення інтегрованого

підходу до вирішення екологічних проблем, враховуючи як сучасні виклики, так і довгострокові перспективи сталого розвитку. Зокрема, принципи прозорості, підзвітності та ефективності забезпечують відкритість і доступність інформації про екологічний стан, а також про заходи, які впроваджуються для його покращення. Це дозволяє громадськості активно долучатися до процесу прийняття рішень, контролювати дії органів влади та ініціювати власні екологічні ініціативи.

Принципи сталості та інтеграції є критично важливими в умовах сучасних глобальних змін, таких як кліматичні виклики та погіршення стану природних ресурсів. Вони сприяють гармонійному поєднанню економічного зростання, екологічної безпеки та соціального благополуччя. Дотримання цих принципів дозволяє створювати стійкі інституційні механізми, які гарантують тривалий позитивний вплив на стан навколишнього середовища. Крім того, принцип співпраці із зацікавленими сторонами – міжнародними організаціями, науковими установами, бізнесом та громадами – дозволяє об'єднати ресурси та досвід для ефективного впровадження інноваційних екологічних рішень. Таким чином, ці принципи не лише підвищують довіру до органів державної влади, а й формують нову культуру відповідального ставлення до природи на всіх рівнях суспільства.

Наразі активно ведеться пошук ефективних механізмів та інструментів публічного управління у сфері екологічної безпеки в Україні, що підтверджується дослідженнями таких науковців, як А. Жихарева [17]. Автор акцентує увагу на важливості поняття «екологізація публічного управління», зазначаючи, що під цим терміном розуміється процес ухвалення рішень та впровадження заходів, які спрямовані на досягнення позитивних результатів у будь-якій сфері суспільства при цьому намагаючись зберегти якість навколишнього середовища та забезпечити екологічну безпеку [17, с. 112].

Дослідження механізмів публічного управління також ведуться такими вченими, як Г. Буканов [7] та Т. Радчук [46]. Г. Буканов вважає, що механізми державного управління у формуванні та реалізації екологічної політики

представляють собою систему інструментів, основними завданнями якої є: нормативно-правове регулювання в сфері захисту довкілля; організаційно-управлінське забезпечення контролю та моніторингу в екологічній сфері; а також підтримка сталого розвитку держави, суспільства і територій [7, с. 30].

Т. Радчук визначає механізм публічного управління як комплекс політичних, економічних, організаційних, мотиваційних та правових засобів, які використовуються суб'єктами управління (органами публічної влади та місцевого самоврядування) для впливу на об'єкти управління [46, с. 126]. Науковці стверджують, що значення різних механізмів публічного управління не залежить лише від суб'єктивних поглядів науковців, а в значній мірі визначається цілями та напрямками їх застосування у системі управління. Аналіз наукових джерел показує, що термін «державна екологічна політика» має різні визначення, які пропонують різні дослідники, і на сьогодні немає єдиного підходу до його інтерпретації.

Екологізація державного управління є важливим аспектом сучасності, зокрема, за думкою провідних вчених, існує стійка тенденція до її поглиблення. Це передбачає зміни у традиційних суб'єкт-об'єктних відносинах в рамках механізмів сучасного державного управління, що свідчить про необхідність адаптації управлінських практик до екологічних викликів.

Водночас у рамках українського законодавства державна екологічна політика визначається як «система специфічних політичних, економічних, юридичних та інших заходів, що реалізуються державою для управління екологічною ситуацією, забезпечення раціонального використання природних ресурсів на території України, а також для підтримки гармонійного й динамічно збалансованого розвитку економіки, суспільства та природи» [29, с. 12].

Отже, суб'єкти екологічної політики виходять за межі лише державних органів. В реалізації цієї політики беруть участь також політичні партії, наукові установи та громадські організації, що перетворює екологічну політику на предмет не лише державного, а й публічного управління.

На основі наведених наукових висновків, структура механізму публічного управління охоплює кілька компонентів: цільовий, нормативно-правовий, організаційний, економічний і інформаційний. Кожен із цих елементів відображає ключові аспекти функціонування системи публічного управління: організаційний компонент відповідає за реалізацію функцій, цільовий і нормативно-правовий компоненти гарантують досягнення визначених цілей, економічний компонент підвищує ефективність, а інформаційний компонент створює можливості для роботи системи (рис. 1.2).

Рис.1.2. Структура механізму публічного управління

Джерело: узагальнено на основі [50]

На думку А. Гетьмана, організаційний механізм охорони навколишнього середовища представляє собою систему організації та діяльності органів державної виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування в контексті публічних екологічних відносин. Ці відносини виникають у процесі захисту довкілля та забезпечення екологічної безпеки [10, с. 120].

Отже, принципи та механізми публічного управління екологічною безпекою на регіональному рівні є основою для ефективної діяльності органів влади, спрямованої на забезпечення екологічної стійкості територій. Принципи системності, законності, прозорості та залучення громадськості до прийняття управлінських рішень створюють необхідні умови для формування ефективної політики. Вони сприяють не лише досягненню визначених екологічних цілей, але й підвищенню рівня довіри до органів влади, що є важливим елементом сталого розвитку регіонів.

Механізми публічного управління, зокрема цільовий, нормативно-правовий, організаційний, економічний та інформаційний компоненти, забезпечують практичну реалізацію стратегій і програм у сфері екологічної безпеки. Їхній збалансований розвиток дозволяє ефективно реагувати на екологічні виклики, оптимізувати ресурси та забезпечувати сталий розвиток територій. В умовах воєнного стану, коли екологічні загрози часто посилюються, вдосконалення цих механізмів стає не лише актуальним, а й критично необхідним для підтримання екологічної рівноваги на регіональному рівні.

1.3 Роль публічного управління у забезпеченні регіональної екологічної безпеки в умовах воєнного стану

З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну 22 лютого 2024 року, роль публічного управління у забезпеченні екологічної безпеки на регіональному рівні стала надзвичайно важливою. В умовах військових дій, які завдали серйозної шкоди екологічним системам, місцеві органи влади повинні були швидко реагувати

на нові виклики, пов'язані з забрудненням, знищенням природних ресурсів та загрозою здоров'ю населення. Наприклад, постійні обстріли та руйнування інфраструктури призвели до витоків небезпечних речовин, що загрожують навколишньому середовищу. У цьому контексті публічне управління зосереджує свої зусилля на координації екологічних ініціатив, моніторингу забруднень та впровадженні програм з відновлення екосистем, які постраждали внаслідок бойових дій в умовах війни важливою є співпраця між державними структурами, міжнародними організаціями та громадянським суспільством для забезпечення ефективного реагування на екологічні загрози [6, с.33].

Екологічні наслідки війни, що триває в Україні через вторгнення російської федерації, є катастрофічними. Обстріли житлових кварталів, промислових об'єктів, транспортних вузлів, інфраструктури водопостачання, каналізації та утилізації відходів завдали значної шкоди, яка має як негайний вплив, так і довготривалі наслідки для здоров'я людей та стану довкілля.

Найбільшу небезпеку для навколишнього середовища становлять ракетні удари. Забруднення ґрунтів і води токсичними речовинами з ракетного пального, а також руйнування нафтобаз, хімічних заводів, енергетичних об'єктів і промислових складів спричинили серйозне забруднення повітря, води та ґрунту. Унаслідок атак знищено понад 50 нафтобаз, що спричинило викиди токсичних речовин у повітря й ґрунтові води. Загальна шкода довкіллю настільки масштабна, що вона загрожує біорізноманіттю та кліматичній стабільності у багатьох регіонах країни. Крім того, через пожежі в атмосферу потрапило понад 500 тисяч тонн токсичних речовин, що спричиняє довготривалі негативні наслідки для екологічного балансу [54].

Серед основних екологічних загроз війни в Україні в глобальному масштабі варто виділити ризики, пов'язані з атомними електростанціями [51] і руйнуванням гідроелектростанцій. Наслідки впливу забрудненої води та токсичних речовин на здоров'я людей можуть проявитися лише через багато років. За даними Всесвітньої екологічної організації WWF, через пошкодження систем водопостачання близько

1,4 млн осіб в Україні позбавлені доступу до безпечної води, а ще 4,6 млн мають до неї обмежений доступ [47]. Окрім дефіциту питної води, війна спричинила поширення інфекційних захворювань у постраждалих регіонах.

Військові дії також спричинили зростання викидів парникових газів, зокрема двоокису вуглецю (CO_2). Ці викиди виникають як безпосередньо під час бойових дій (зокрема, через обстріли українських міст і російську артилерію), так і внаслідок використання військової техніки, такої як танки, літаки та кораблі. Пожежі та розливи паливно-мастильних матеріалів знищують родючий шар ґрунту, що ускладнить відновлення сільського господарства та забезпечення продовольством у післявоєнний період. Вибухи боєприпасів і ракет руйнують рельєф, забруднюють ґрунти та водойми важкими металами та токсичними сполуками, такими як тринітротолуол (ТНТ) і гексоген. Вибухонебезпечні речовини, що містять сірку, негативно впливають на дихальну систему людей, створюючи ризик виникнення онкологічних і респіраторних захворювань. Лісові масиви країни також зазнали значних втрат – знищено понад 280 тисяч гектарів лісу, а збитки флори та фауни оцінюються у 185 млрд грн [26, с. 93].

Однією з найважчих екологічних проблем, які потребуватимуть вирішення протягом тривалого часу, є наслідки бойових дій. Нерозірвані міни, боєприпаси, уламки снарядів, зруйнована військова техніка, а також залишки будівель і споруд становлять серйозну загрозу. Залишки вибухонебезпечних предметів і міни можуть забруднювати ґрунт і підземні води металами та токсичними речовинами на десятиліття. Наразі великі території залишаються замінованими, і для їх повного розмінування знадобляться роки. На початок року площа потенційно небезпечних територій, які потребують розмінування, становить 174 тисячі квадратних кілометрів, що складає близько 30% території України.

Екологічні збитки, завдані війною, є значними. За оцінками української неурядової організації «Рахункова палата», фінансові втрати від руйнувань навколишнього середовища перевищують 37 мільярдів доларів [44]. Відновлення

екології після війни стане довгостроковим викликом для України. У найближчій перспективі необхідно зосередитися на ліквідації прямих загроз для здоров'я людей і довкілля. Водночас у довгостроковій перспективі потрібно планувати післявоєнне «зелене» відновлення, яке стане основою для переходу до екологічно чистої та вуглецево-нейтральної економіки. Важливими пріоритетами стануть очищення та відновлення земельних ресурсів, розвиток відновлюваних джерел енергії, створення стійких продовольчих та енергетичних систем, а також удосконалення системи охорони здоров'я.

Публічне управління має сприяти формуванню стратегій, які не лише враховують поточні екологічні проблеми, але й передбачають довгострокові рішення, спрямовані на сталий розвиток регіонів. Наприклад, в рамках міжнародних проектів і партнерства розробляються програми для відновлення екосистем і забезпечення їхньої стійкості до майбутніх викликів. Це також сприяє підвищенню екологічної свідомості серед населення та залученню громадськості до активних дій з охорони навколишнього середовища, що є важливим аспектом в умовах військових конфліктів [34].

Основною метою використання інструментів організаційного механізму в сфері екологічної безпеки є захист суспільства, держави та навколишнього середовища. Актуалізація цього питання зумовлена сучасними викликами, такими як проблеми екологічної безпеки та охорони довкілля, які потребують термінового відновлення через значні руйнування, спричинені військовими діями. Відновлення підкреслює важливість принципів сталого розвитку в період після війни, відкриваючи нові перспективи для подальших наукових досліджень.

Державні органи відіграють ключову роль у забезпеченні екологічної безпеки, виконуючи широкий спектр функцій та маючи широкі повноваження. Однією з їх основних задач є створення і впровадження нормативно-правової бази, що регулює всі аспекти екологічної діяльності. Наприклад, законодавство встановлює стандарти якості води, повітря та ґрунтів, регламентує допустимі рівні забруднень і впливу на

навколишнє середовище. Завдяки цьому створюються правові механізми, які дозволяють зберігати природні ресурси та сприяти екологічній стійкості. Державні органи забезпечують систематичний перегляд і адаптацію цих норм відповідно до нових викликів і наукових досягнень.

Контроль і нагляд за дотриманням екологічного законодавства – ще один важливий напрям діяльності держави. Наприклад, Державна екологічна інспекція регулярно проводить перевірки підприємств на предмет дотримання екологічних стандартів, здійснює моніторинг рівня забруднення і розслідує випадки екологічних порушень. Така діяльність дозволяє своєчасно виявляти та усувати потенційні загрози довкіллю, запобігати екологічним катастрофам і стимулювати бізнес до впровадження екологічно відповідальних практик [54, с. 234].

Планування і реалізація природоохоронних заходів є ключовим напрямом діяльності державних органів, особливо в умовах війни, яка завдає значної шкоди довкіллю. Військові дії призводять до руйнування екосистем, забруднення ґрунтів і вод, втрати біорізноманіття, тому розробка та впровадження довгострокових стратегій екологічного відновлення стають нагальною потребою. Ці заходи охоплюють посадку лісів, очищення забруднених водних об'єктів, реабілітацію деградованих земель і впровадження екологічно чистих технологій у виробництві. Важливу роль відіграє координація між різними рівнями влади, громадами та міжнародними партнерами, які допомагають залучати ресурси й експертизу. У період війни такі програми не лише зберігають природні ресурси, а й сприяють відновленню економіки, створюючи робочі місця та підтримуючи соціальну стабільність у постраждалих регіонах [26].

Ліквідація наслідків екологічних катастроф є важливим напрямом діяльності державних органів, особливо в умовах підвищених ризиків через воєнні дії. Руйнування промислових об'єктів, нафтових баз, складів хімічних речовин та інших інфраструктурних об'єктів може спричинити масштабні екологічні катастрофи, які впливають як на довкілля, так і на здоров'я населення. Державні органи виконують

функцію координаційного центру, забезпечуючи швидку оцінку рівня загрози, мобілізацію ресурсів, залучення експертів і співпрацю з рятувальними службами, місцевими громадами та міжнародними партнерами. Завдяки швидкому реагуванню та професійному підходу зменшуються масштаби забруднення, відновлюються екосистеми та попереджаються довготривалі наслідки для регіону. Особливо важливо враховувати складнощі доступу до уражених зон і необхідність спеціального обладнання для ліквідації наслідків в умовах активних бойових дій.

Просвітницька діяльність державних органів набуває особливого значення в умовах воєнного стану, коли зростає потреба у формуванні екологічної свідомості серед населення. Інформування громадян про наслідки екологічних катастроф, способи їх уникнення та важливість природоохоронних заходів стає невід'ємною частиною роботи. Державні органи реалізують навчальні програми, проводять тренінги та просвітницькі кампанії, спрямовані на популяризацію відповідального ставлення до природи. Відкритий доступ до екологічних даних сприяє залученню громадян до процесу прийняття рішень, що зміцнює громадський контроль за діяльністю бізнесу та державних установ. Залучення населення до таких заходів у період війни допомагає не лише підвищити рівень екологічної освіти, а й створити єдність у боротьбі за відновлення природного середовища [51].

Міжнародна співпраця є невід'ємним елементом забезпечення екологічної безпеки, особливо в умовах війни, коли загроза транскордонного забруднення значно зростає. Україна активно інтегрує європейські екологічні стандарти та бере участь у міжнародних угодах, таких як Паризька угода, Рамкова конвенція ООН про зміну клімату та інші. Така співпраця дозволяє обмінюватися досвідом, залучати фінансову й технічну допомогу для відновлення пошкоджених екосистем і адаптації до нових викликів. Участь у міжнародних програмах також сприяє зміцненню іміджу України на міжнародній арені, показуючи її готовність вирішувати глобальні екологічні проблеми навіть у складних умовах [26].

Таблиця 1.1 надає огляд основних шляхів публічного управління, які сприяють забезпеченню регіональної екологічної безпеки в умовах воєнного стану.

Таблиця 1.1

**Шляхи публічного управління у забезпеченні регіональної екологічної безпеки
в умовах воєнного стану**

Шлях публічного управління	Опис діяльності	Мета зменшення негативних наслідків війни
Розробка нормативно-правової бази	Створення законодавчих актів для регулювання екологічної діяльності, включаючи стандарти якості води, повітря, ґрунтів, обмеження забруднення. Адаптація цих норм до воєнного часу.	Встановлення жорстких стандартів для обмеження екологічних наслідків від військових дій, що дозволяє зменшити забруднення навколишнього середовища.
Контроль і нагляд за дотриманням екологічного законодавства	Проведення перевірок підприємств, моніторинг забруднення, виявлення порушень екологічних стандартів. Оперативне реагування на екологічні загрози.	Своєчасне виявлення забруднень, ліквідація наслідків від вибухів, руйнувань і розливів токсичних речовин.
Планування природоохоронних заходів	Розробка стратегій відновлення екосистем після руйнувань, захисту біорізноманіття та боротьби зі змінами клімату в умовах війни, співпраця з місцевими громадами.	Відновлення зруйнованих екосистем і збереження природних ресурсів, запобігання їх подальшому знищенню через військові дії.
Управління в разі екологічних катастроф	Координація ресурсів під час ліквідації екологічних катастроф, мобілізація сил для мінімізації забруднення (в тому числі, після вибухів боєприпасів, витоків токсичних речовин).	Зменшення масштабу забруднень і негативного впливу на навколишнє середовище внаслідок катастроф, спричинених війною.
Просвітницька діяльність і підвищення екологічної свідомості	Інформування населення про важливість екологічної безпеки, пропаганда екологічно чистих практик. Проведення тренінгів та кампаній щодо охорони навколишнього середовища під час війни.	Залучення громадськості до активних дій із захисту природи, підвищення свідомості щодо негативних екологічних наслідків війни.
Міжнародна співпраця	Участь в міжнародних екологічних угодах (Паризька угода, програми відновлення екосистем), залучення допомоги для відновлення екології, обмін досвідом.	Залучення міжнародних ресурсів і знань для відновлення зруйнованих екосистем, сприяння стабілізації екологічної ситуації в регіоні.

Джерело: узагальнено на основі [51]

У сучасних реаліях війни, коли екологічні проблеми не лише загострюються, а й ускладнюються руйнівними наслідками бойових дій, роль державних органів набуває критичного значення. Вони виступають не тільки як регулятори та контролери, але й як координатори та ініціатори екологічних реформ, спрямованих на мінімізацію шкоди довкіллю. Зокрема, через децентралізацію влади та активне залучення місцевих громад до управління природними ресурсами, держава прагне забезпечити ефективніше використання ресурсів, швидке реагування на екологічні виклики, пов'язані з воєнними діями, і створення умов для подальшого відновлення довкілля.

Висновки до розділу 1

Публічне управління в екологічній безпеці є важливим інструментом, який дозволяє забезпечити сталий розвиток і збереження природних ресурсів в умовах постійних екологічних викликів. Це управління включає не лише розробку стратегій та планів, а й впровадження ефективних механізмів, що забезпечують реалізацію екологічних політик. Принципи, на яких ґрунтується публічне управління, як-от прозорість, підзвітність, інтеграція різних зацікавлених сторін та ефективність, дозволяють реагувати на зміни в екологічній ситуації та оптимізувати використання природних ресурсів. Ключовим завданням є забезпечення екологічної безпеки не лише на короткострокову перспективу, а й у довгостроковому контексті, що потребує інтеграції принципів сталого розвитку в управлінські стратегії.

На регіональному рівні публічне управління екологічною безпекою має вирішальне значення для адаптації загальнонаціональних політик до специфічних умов і потреб місцевих громад. Принципи децентралізації та самоврядування забезпечують більш гнучке і швидке реагування на екологічні проблеми, що виникають безпосередньо в регіонах. Механізми управління, що включають участь місцевих органів влади, громадських організацій та населення, дозволяють ефективніше розподіляти ресурси та координувати заходи для захисту

навколишнього середовища. Такий підхід дає змогу не лише боротися з локальними екологічними проблемами, але й попереджати можливі загрози, що можуть виникнути внаслідок недооцінки локальних факторів і умов.

У контексті воєнного стану публічне управління в екологічній безпеці набуває особливої ваги, оскільки військові дії значно посилюють екологічні ризики та загрози. Влада повинна діяти швидко і злагоджено, щоб зменшити негативні наслідки воєнних дій, такі як забруднення водних ресурсів, ґрунтів та атмосфери, а також руйнування екосистем. Зважаючи на масштабні руйнування інфраструктури та промислових об'єктів, публічне управління має організовувати швидке реагування на катастрофи, надаючи пріоритет екологічному відновленню. Окрім того, після завершення бойових дій необхідно планувати і впроваджувати довгострокові стратегії відновлення, що включають очищення територій, реабілітацію екосистем та відновлення природних ресурсів, що стало можливим лише завдяки ефективній координації на всіх рівнях управління.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНСПЕКЦІЇ ПОЛІСЬКОГО ОКРУГУ В СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

2.1 Загальна характеристика Державної екологічної інспекції Поліського округу та її структура

Державна екологічна інспекція Поліського округу є частиною системи виконавчих органів і створена для реалізації державної політики з нагляду та контролю у сфері охорони навколишнього середовища, раціонального використання, відновлення та захисту природних ресурсів.

Державна екологічна інспекція Поліського округу (далі – Інспекція) є територіальним органом виконавчої влади України, підпорядковується Державній екологічній інспекції України (далі – Держекоінспекція) та координується головою Рівненської обласної державної адміністрації. Вона охоплює діяльність на території Житомирської та Рівненської областей. Основною метою Інспекції є забезпечення належного рівня екологічної безпеки, охорони навколишнього середовища, а також контроль за станом природних ресурсів та їх використанням на рівні регіону. В рамках своїх повноважень, інспекція проводить перевірки суб'єктів господарювання, здійснює моніторинг стану довкілля, включаючи якість води, повітря, ґрунтів, та виявляє екологічні порушення, що можуть призвести до забруднення навколишнього середовища.

Діяльність інспекції також спрямована на надання рекомендацій щодо покращення екологічних практик та впровадження екологічно безпечних технологій. Інспекція здійснює координацію заходів, спрямованих на відновлення екосистем після техногенних катастроф, таких як забруднення водних об'єктів, ґрунтів та атмосфери. Важливим напрямком її роботи є також співпраця з місцевими органами влади, громадськими організаціями, підприємствами та міжнародними партнерами

для розв'язання актуальних екологічних проблем, моніторингу порушень, розслідування інцидентів та запобігання подальшим екологічним катастрофам.

Інспекція у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України, постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, дорученнями Прем'єр-міністра України, наказами Міністерства екології та природних ресурсів України, дорученнями Міністра екології та природних ресурсів, його заступників, наказами Держекоінспекції, дорученнями Голови Держекоінспекції, актами обласної державної адміністрації, обласної ради, іншими актами законодавства України, а також цим Положенням.

Інспекція має вертикальну структуру управління, з централізованим підпорядкуванням Держекоінспекції. На місцевому рівні керівництво здійснює начальник Інспекції, який підпорядковується Держекоінспекції та Рівненській обласній державній адміністрації.

Інспекція поділяється на різні відділи, відповідальні за конкретні напрямки діяльності:

- I. Відділ контролю за охороною земель і надр.
- II. Відділ контролю за водними ресурсами.
- III. Відділ охорони атмосферного повітря.
- IV. Відділ лісового та мисливського господарства.
- V. Відділ контролю за охороною тваринного світу.

Таблиця 2.1 демонструє організаційну структуру публічного управління Державної екологічної інспекції України, яка є ключовим органом для забезпечення екологічної безпеки та контролю за дотриманням екологічних норм на всій території країни.

Таблиця 2.1

Структура Державної екологічної інспекції Поліського округу

№	Назва підрозділу
1	КЕРІВНИЦТВО
1.1.	Начальник Державної екологічної інспекції Поліського округу
1.2.	Перший заступник начальника Державної екологічної інспекції Поліського округу
1.3.	Заступник начальника Державної екологічної інспекції Поліського округу
1.4.	Заступник начальника Державної екологічної інспекції Поліського округу
2	Управління державного екологічного нагляду (контролю) природних ресурсів та промислового забруднення Житомирської області
2.1.	Відділ державного екологічного нагляду (контролю) земельних ресурсів та надр
2.2.	Відділ державного екологічного нагляду (контролю) водних ресурсів
2.3.	Відділ державного екологічного нагляду (контролю) атмосферного повітря
2.4.	Відділ державного екологічного нагляду (контролю) поводження з відходами та небезпечними хімічними речовинами
3	Управління державного екологічного нагляду (контролю) біоресурсів, природно-заповідного фонду, лісів, рослинного та тваринного світу Житомирської області
3.1.	Відділ державного екологічного нагляду (контролю) тваринного світу та біоресурсів
3.2.	Відділ державного екологічного нагляду (контролю) природно-заповідного фонду, лісів та рослинного світу
4	Управління державного екологічного нагляду (контролю) природних ресурсів та промислового забруднення Рівненської області
4.1.	Відділ державного екологічного нагляду (контролю) земельних ресурсів та надр
4.2.	Відділ державного екологічного нагляду (контролю) водних ресурсів
4.3.	Відділ державного екологічного нагляду (контролю) атмосферного повітря
4.4.	Відділ державного екологічного нагляду (контролю) поводження з відходами та небезпечними хімічними речовинами
5	Управління державного екологічного нагляду (контролю) біоресурсів, природно-заповідного фонду, лісів, рослинного та тваринного світу Рівненської області
5.1.	Відділ державного екологічного нагляду (контролю) тваринного світу та біоресурсів
5.2.	Відділ державного екологічного нагляду (контролю) природно-заповідного фонду, лісів та рослинного світу
6	Відділ інструментально-лабораторного контролю
7	Відділ державного ринкового нагляду
8	Відділ організаційно-аналітичної діяльності, документування та контролю
9	Сектор взаємодії з громадськістю та ЗМІ
10	Відділ управління персоналом
11	Відділ правового забезпечення
12	Відділ бухгалтерського обліку та фінансів
13	Відділ забезпечення діяльності
14	Сектор з питань запобігання та виявлення корупції
15	Головний спеціаліст з питань організації та проведення процедур закупівель

Джерело: узагальнено на основі [30]

Рис. 2.1. Структура Державної екологічної інспекції Поліського округу

Структура охоплює як Центральний апарат, так і територіальні органи, що дозволяє отримати комплексне уявлення про організаційні та функціональні підрозділи інспекції.

Кожен з відділів координує діяльність у своїй сфері, взаємодіючи з іншими відділами через внутрішню комунікацію. Управління відбувається через спільні наради, звіти, планування заходів та інспекцій.

Інспекція підзвітна Держекоінспекції та координується на місцевому рівні Рівненською обласною державною адміністрацією. Кожен відділ підзвітний начальнику Інспекції, а той – керівництву Держекоінспекції.

Структура Державної екологічної інспекції Поліського округу є добре організованою системою, що забезпечує ефективне управління екологічними питаннями на території Житомирської та Рівненської областей. Керівництво інспекції включає начальника, першого заступника та кількох заступників, які відповідають за загальну координацію діяльності та стратегічне планування. Завдяки чіткому поділу обов'язків між керівниками забезпечується відповідний рівень нагляду і контролю за різними аспектами екологічної діяльності в регіоні.

Основні управління інспекції зосереджені на екологічному нагляді за природними ресурсами, промисловим забрудненням, біоресурсами, а також природно-заповідним фондом. Відповідні відділи здійснюють нагляд за різними компонентами природного середовища, такими як земельні ресурси, водні ресурси, атмосферне повітря, а також поводження з відходами. Ця структура дозволяє кожному з відділів зосередитися на своїй специфічній ділянці роботи, що сприяє більш детальному та якісному контролю за екологічними питаннями.

Окрім управлінь, структура інспекції включає кілька допоміжних підрозділів, зокрема відділи організаційно-аналітичної діяльності, управління персоналом, бухгалтерського обліку та фінансів, а також сектор з питань запобігання корупції. Такий підхід дозволяє не лише зосередитися на основних завданнях екологічного

контролю, а й забезпечити підтримку ефективного функціонування інспекції через належне управління ресурсами, персоналом та фінансами.

Отже, Державна екологічна інспекція Поліського округу є органом, що здійснює контроль за дотриманням екологічних стандартів та охороною навколишнього середовища в Поліському регіоні. Її структура включає трирівневу вертикальну модель управління, зокрема керівництво та кілька управлінь і відділів, що забезпечують управління ефективним використанням природними ресурсами та моніторинг екологічної ситуації у відповідних Рівненській та Житомирській областях.

2.2 Аналіз екологічної ситуації в Поліському окрузі: основні проблеми та виклики

Екологічна ситуація в Поліському окрузі, що охоплює Житомирську та Рівненську області, характеризується наявністю низки серйозних проблем. Основною проблемою є забруднення водних ресурсів через несанкціоновані скиди стічних вод від підприємств і сільськогосподарських об'єктів, що негативно впливає на якість води в річках та озерах. Крім того, значні забруднення повітря та ґрунтів виникають через недостатньо контрольовані викиди з промислових підприємств і транспорту. Водночас, лісові масиви та природні резервати стикаються з деградацією через вирубку лісів і неконтрольовану експлуатацію природних ресурсів. Усе це посилюється змінами клімату, що ведуть до частих посух та паводків, що в свою чергу створює додаткові екологічні та соціальні проблеми.

Окрім того, виклики в галузі екології в окрузі включають недосконалість екологічного моніторингу та недостатню участь громади в процесах охорони навколишнього середовища. Брак сучасних технологій для ефективного контролю забруднення та управління природними ресурсами, а також низька поінформованість населення щодо екологічних проблем, ускладнюють вирішення цих питань.

Таблиця 2.2 надає систематизовану інформацію про екологічні вимоги та практики, що застосовуються у різних сферах діяльності.

Таблиця 2.2

Систематизована інформація щодо екологічних вимог і практик у різних сферах

№	Категорія	Опис
1	Екологічна та радіаційна безпека	- Виконання вимог висновків державної екологічної експертизи.
		- Контроль на пунктах пропуску через державний кордон, зонах митного контролю при імпорті, експорті, транзиті товарів і транспорту, включаючи гуманітарну допомогу.
		- Операції з металобрухтом.
		- Діяльність, що становить підвищену екологічну небезпеку.
		- Діяльність на об'єктах підвищеної екологічної небезпеки.
2	Охорона земель та надр	- Консервація деградованих земель.
		- Збереження водно-болотних угідь.
		- Виконання екологічних вимог при наданні в оренду земельних ділянок.
		- Запобігання забрудненню земель хімічними речовинами та відходами.
		- Дотримання режиму використання земель природно-заповідного фонду.
		- Виконання нормативів щодо використання та охорони земель.
		- Ведення будівельних робіт на землях водного фонду.
		- Установлення водоохоронних зон і прибережних смуг.
3	Охорона та використання вод	- Охорона та використання надр.
		- Виконання державних та регіональних програм охорони і відтворення водних ресурсів.
		- Наявність дозволів на скидання забруднюючих речовин та забору води.
		- Ведення обліку забору та використання води.
		- Контроль за якістю води у водних об'єктах.
		- Дотримання режиму господарської діяльності в зонах санітарної охорони водних джерел.
		- Запобігання забрудненню стічними водами.
4	Охорона атмосферного повітря	- Економне використання водних ресурсів.
		- Виконання державних програм охорони повітря.
		- Наявність дозволів на викиди забруднюючих речовин.
		- Забезпечення справності очисних споруд для викидів.
		- Дотримання нормативів охорони повітря.
		- Дотримання екологічних стандартів нафтопродуктів.
		- Надання повної інформації про стан повітря.

Продовження таблиці 2.2

№	Категорія	Опис
5	Охорона, використання та відтворення лісів	- Законність вирубки і пошкодження дерев.
		- Відтворення лісів з цінними породами дерев.
		- Раціональне використання лісових ресурсів.
		- Захист лісів від пожеж, шкідників та незаконних рубок.
		- Використання лісосмуг та водоохоронних лісових насаджень.
		- Заготівля деревини за встановленими правилами.
		- Збереження корисної для лісу фауни.
6	Охорона тваринного світу	- Регулювання чисельності диких тварин.
		- Захист рідкісних видів, внесених до Червоної книги України.
		- Утримання та розведення диких тварин.
		- Охорона середовища перебування тварин.
		- Захист від жорстокого поводження.
7	Охорона водних живих ресурсів	- Охорона риб та інших водних живих ресурсів.
8	Спеціальне використання природних ресурсів	- Наявність дозволів, лімітів та квот на використання природних ресурсів.
9	Охорона зелених насаджень	- Охорона, утримання і використання зелених насаджень.
10	Охорона рослинного світу	- Охорона та використання рослинного світу.
11	Охорона зоологічних та ботанічних колекцій	- Дотримання правил обліку та торгівлі зоологічними і ботанічними колекціями.
12	Міжнародна торгівля дикою фауною та флорою	- Дотримання вимог Конвенції CITES про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори.
13	Ведення мисливського господарства	- Дотримання правил ведення мисливського господарства та полювання.
14	Охорона об'єктів Червоної та Зеленої книг	- Збереження об'єктів рослинного та тваринного світу, занесених до Червоної та Зеленої книг України.
15	Охорона природно-заповідного фонду	- Дотримання режиму природно-заповідних територій та наявність дозволів на використання їх ресурсів.
16	Поводження з відходами	- Дотримання вимог щодо поводження з відходами, ведення реєстрів об'єктів утилізації, перевезення небезпечних відходів.
		- Ведення обліку кількості та складу відходів.
		- Дотримання правил експлуатації установок для поводження з відходами.

Джерело: узагальнено на основі [30]

Таблиця 2.2. систематизує інформацію про екологічні вимоги та практики, що стосуються різних сфер діяльності в межах компетенції Державної екологічної інспекції Поліського округу. Кожна з категорій охоплює важливі аспекти екологічної безпеки, включаючи захист природних ресурсів, охорону земель та водних ресурсів, контроль за станом повітря, лісів і тваринного світу. Ці заходи спрямовані на збереження довкілля та забезпечення сталого розвитку регіону.

Сутність і зміст управлінської діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу зумовлені її основною метою – забезпечення охорони навколишнього середовища та контролю за дотриманням екологічних норм на території округу. Управлінська діяльність інспекції включає в себе планування, організацію, координацію, контроль та аналіз екологічного моніторингу, що дозволяє забезпечити ефективний нагляд за екологічною ситуацією в регіоні [8].

Значна увага приділяється не лише дотриманню екологічних норм та стандартів, але й регулюванню спеціальних використань природних ресурсів, охороні об'єктів природно-заповідного фонду та поводженню з відходами. Такі комплексні підходи дозволяють забезпечити ефективний екологічний контроль та зменшити негативний вплив на навколишнє середовище в межах Житомирської та Рівненської областей.

Основні функції управлінської діяльності інспекції полягають у проведенні державного екологічного нагляду, що включає моніторинг якості повітря, води, ґрунтів, а також контроль за використанням природних ресурсів. Інспекція здійснює перевірки підприємств, організацій та інших суб'єктів господарювання, які можуть мати вплив на навколишнє середовище. Здійснення екологічного контролю забезпечує дотримання екологічних норм та запобігає порушенням, що може загрожувати екологічному балансу регіону [8].

Крім того, важливим аспектом управлінської діяльності є **розробка і впровадження екологічних програм і проектів**, спрямованих на покращення екологічної ситуації в окрузі. Це включає в себе створення планів дій для вирішення

екологічних проблем, таких як забруднення води, відходи та незаконна вирубка лісів. Державна екологічна інспекція Поліського округу активно займається інформаційно-просвітницькою діяльністю серед населення з метою підвищення екологічної свідомості. Інспекція організовує різноманітні заходи, такі як семінари, лекції, тренінги та екологічні акції, що сприяють популяризації охорони навколишнього середовища. Завдяки таким ініціативам громадяни краще розуміють важливість збереження природних ресурсів та вплив людської діяльності на екологічний стан регіону. Пріоритетом є залучення місцевих жителів до участі в екологічних проектах, а також формування у них відповідальності за стан природи.

Управлінська діяльність інспекції також включає активну співпрацю з іншими державними органами та місцевими органами самоврядування. Така взаємодія необхідна для здійснення комплексного контролю за дотриманням екологічних стандартів і норм. Важливим аспектом є обмін інформацією між різними структурами, що дозволяє оперативно реагувати на екологічні загрози. Інспекція координує свої дії з органами влади для ефективного реагування на порушення екологічних стандартів, а також для впровадження заходів щодо запобігання забрудненню навколишнього середовища.

Крім того, інспекція активно співпрацює з громадськими організаціями, що займаються питаннями охорони навколишнього середовища. Такі партнерства дозволяють об'єднати зусилля для вирішення складних екологічних проблем, таких як відновлення екосистем, боротьба з незаконними викидами та інші питання охорони природи. Взаємодія з громадськими організаціями також сприяє розвитку громадського контролю за діяльністю підприємств і установ, що має велике значення для підвищення прозорості екологічних перевірок та забезпечення відповідальності за дотримання екологічних стандартів.

Табл. 2.3 відображає зміст управлінської діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу, включаючи ключові функції та напрями роботи.

Таблиця 2.3

Зміст управлінської діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу

Рівень	Опис
1. Керівництво	Координація всіх управлінських процесів, прийняття стратегічних рішень, загальне керівництво інспекцією.
2. Управління екологічного контролю	Виконання основних функцій контролю за дотриманням екологічних норм, проведення перевірок і моніторингу.
2.1. Відділ земельних ресурсів	Контроль за використанням земельних ресурсів, перевірка дотримання норм земельного законодавства.
2.2. Відділ надр	Моніторинг та контроль за використанням надр, проведення перевірок щодо дотримання екологічних норм у видобуванні корисних копалин.
2.3. Відділ водних ресурсів	Управління водними ресурсами, контроль за якістю води та дотриманням екологічних норм у водогосподарстві.
2.4. Відділ атмосферного повітря	Моніторинг забруднення атмосферного повітря, контроль за викидами забруднюючих речовин в атмосферу.
2.5. Відділ відходів і небезпечних хімічних речовин	Управління відходами та контроль за поводженням з небезпечними хімічними речовинами, запобігання їх негативному впливу на довкілля.
2.6. Відділ лісів і біоресурсів	Контроль за використанням лісових ресурсів, охорона флори і фауни, управління біоресурсами.
2.7. Відділ промислового забруднення	Моніторинг та контроль за промисловими викидами, оцінка впливу промислової діяльності на навколишнє середовище.
2.8. Відділ інструментально-лабораторного контролю	Проведення лабораторних аналізів та інструментального контролю для перевірки дотримання екологічних стандартів.
3. Управління організаційної діяльності	Організація та координація внутрішніх процесів, аналіз і вдосконалення організаційної структури та діяльності.
3.1. Відділ організаційно-аналітичної діяльності	Аналіз і планування управлінських процесів, розробка рекомендацій для підвищення ефективності роботи.
3.2. Відділ документування та контролю	Ведення документації, контроль за правильністю і своєчасністю оформлення документів, забезпечення збереження документів.
3.3. Сектор взаємодії з громадськістю та ЗМІ	Комунікація з громадськістю, управління інформаційними запитами та розповсюдженням інформації через ЗМІ.
4. Управління бухгалтерського обліку та фінансово-господарського забезпечення	Управління фінансами, бухгалтерський облік, контроль за витратами і забезпеченням ресурсами.
4.1. Відділ бухгалтерського обліку та фінансів	Здійснення фінансового обліку, складання звітів, контроль за фінансовими операціями.
4.2. Відділ ресурсного забезпечення та експлуатації	Управління ресурсами, забезпечення технічної підтримки та експлуатації обладнання.
5. Управління правового забезпечення	Надання юридичної підтримки, супровід правових процесів, представлення інтересів інспекції у судових органах.

Продовження таблиці 2.3

Рівень	Опис
5.1. Відділ представництва інтересів у судах та правоохоронних органах	Представлення інтересів інспекції у судах та інших правоохоронних органах.
5.2. Відділ нормативно-експертної роботи	Розробка і впровадження нормативних актів, експертиза і консультації з правових питань.
5.3. Сектор взаємодії з центральними органами виконавчої влади та місцевого самоврядування	Координація з іншими державними органами та місцевими органами самоврядування.
6. Відділ управління персоналом	Управління кадровими питаннями, підбір і навчання персоналу, управління трудовими відносинами.
7. Сектор з координації та контролю територіальних та міжрегіональних територіальних органів	Координація діяльності територіальних та міжрегіональних органів, контроль за їхньою роботою.
8. Сектор забезпечення діяльності керівника	Організація роботи керівництва, планування та організація робочого часу керівника.
9. Сектор державного ринкового нагляду	Контроль за ринковими процесами, перевірка відповідності ринкових практик екологічним стандартам.
10. Сектор з внутрішнього аудиту	Проведення внутрішніх перевірок, оцінка ефективності управлінських і фінансових процесів.
11. Сектор з питань запобігання та виявлення корупції	Виявлення і запобігання корупційним проявам, розробка заходів щодо протидії корупції.
12. Сектор з інформаційно-технічного забезпечення, цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації	Управління інформаційними технологіями, впровадження цифрових рішень і технологічних трансформацій.
13. Сектор міжнародної співпраці та протокольних заходів	Організація міжнародної співпраці, протокольних заходів, взаємодія з міжнародними організаціями.

Джерело: узагальнено на основі [30]

Важливим напрямом роботи є удосконалення співпраці з міжнародними екологічними організаціями та вдосконалення правової бази для забезпечення більш ефективного захисту довкілля. Інтеграція сталих екологічних практик та інноваційних технологій, а також розвиток екологічної освіти й участі громадськості можуть допомогти в подоланні цих викликів.

Отже, управлінська діяльність Державної екологічної інспекції Поліського округу є надзвичайно важливою для забезпечення екологічної безпеки на регіональному рівні, проте вона потребує постійного вдосконалення та адаптації до змінюваних екологічних умов і потреб території. Оскільки екологічні ситуації в різних регіонах можуть змінюватися під впливом природних факторів або антропогенної діяльності, важливо, щоб інспекція оперативно реагувала на ці зміни. Вдосконалення процесів моніторингу є однією з ключових складових, оскільки дозволяє вчасно виявляти потенційні загрози для екосистем і вживати необхідних заходів для їх усунення. Для цього необхідно застосовувати сучасні технології збору та аналізу екологічних даних, а також регулярно оновлювати екологічні нормативи відповідно до нових наукових досягнень та міжнародних стандартів.

Важливим аспектом є впровадження нових технологій та методів контролю, що дозволяють зробити процеси управління екологічною безпекою більш ефективними та оперативними. Крім того, інспекція повинна сприяти розвитку співпраці з іншими органами влади, громадськими організаціями та міжнародними партнерами для забезпечення комплексного підходу до вирішення екологічних проблем. Лише за умови постійного розвитку та адаптації до нових викликів інспекція зможе ефективно виконувати свої функції і забезпечувати сталий розвиток екологічної безпеки в окрузі.

2.3 Оцінка ефективності заходів та програм, реалізованих інспекцією для забезпечення екологічної безпеки

Оцінка ефективності заходів та програм, які реалізуються Державною екологічною інспекцією Поліського округу, є важливим аспектом для забезпечення екологічної безпеки на регіональному рівні. Інспекція відповідає за контроль за дотриманням екологічних стандартів та за виконанням вимог законодавства в різних сферах, таких як охорона земель, водних ресурсів, та радіаційна безпека. Важливими напрямками є контроль за впровадженням державної екологічної експертизи,

запобігання забрудненню земель і вод, а також моніторинг діяльності, що може становити підвищену екологічну небезпеку, як, наприклад, видобуток корисних копалин чи операції з металобрухтом.

Крім того, оцінка ефективності здійснюється за допомогою моніторингу результативності виконання цільових програм, таких як охорона водних ресурсів і природно-заповідних територій. Враховуються як показники виконання конкретних завдань (збереження водно-болотних угідь, запобігання забрудненню земель), так і вплив цих заходів на загальний стан екології в регіоні.

Оцінка також включає аналіз рівня виконання екологічних нормативів і вимог, що дозволяє коригувати стратегії управління та підвищувати ефективність екологічних ініціатив на місцевому рівні.

Оцінка ефективності заходів і програм, реалізованих Державною екологічною інспекцією Поліського округу для забезпечення екологічної безпеки, базується на кількох аспектах контролю і моніторингу діяльності підприємств, що можуть мати вплив на навколишнє середовище. Одним з важливих напрямків роботи є проведення перевірок об'єктів на відповідність екологічним стандартам і нормам, що включає в себе контроль за забрудненням води, атмосферного повітря та управлінням відходами.

Важливим кроком є розрахунок збитків, завданих підприємствами, які порушують природоохоронне законодавство. Наприклад, в результаті перевірок в Житомирській області, інспекція пред'явила претензію до підприємства за перевищення встановлених норм скиду зворотних вод у річку Гнилоп'ять, що дозволило забезпечити відшкодування завданих збитків на суму понад 575 тисяч гривень [11].

У 2021 році інспекція розрахувала збитки від порушень екологічних норм на суму 40,8 мільйона гривень [31].

У 2023 році Міндовкілля надало 139 погоджень на проведення позапланових заходів державного нагляду (контролю).

Іншою значущою складовою є контроль за утриманням сміттєзвалищ та об'єктів з обробки відходів, де інспекція забезпечує виконання заходів щодо недопущення пожеж і зменшення негативного впливу на довкілля. Особлива увага приділяється дотриманню стандартів безпеки та технічних вимог на підприємствах, які обробляють відходи, що є важливим фактором для запобігання забрудненню атмосферного повітря і водних ресурсів [8].

Державна екологічна інспекція Поліського округу виконує важливу роль у сфері екологічного контролю та управління на місцевому рівні. Одним із ключових аспектів її діяльності є процес підготовки та прийняття рішень у публічному управлінні, що охоплює нормативно-правові та організаційні документи, інформаційно-аналітичні матеріали та відповіді на звернення громадян. Успішна підготовка та ухвалення цих рішень забезпечує ефективність роботи інспекції та сприяє реалізації екологічної політики в регіоні. Для забезпечення належного екологічного контролю, інспекція активно працює над розробкою проектів нормативно-правових актів. Це включає пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства в сфері охорони навколишнього середовища. Проекти готуються на основі аналізу екологічної ситуації в Поліському окрузі та врахування місцевих особливостей, що дозволяє адаптувати національні стандарти до потреб регіону.

Ключовою частиною роботи інспекції є також підготовка організаційно-методичних документів, які спрямовані на вдосконалення роботи структурних підрозділів. Ці документи визначають методологію проведення перевірок, процедури екологічного контролю та рекомендації щодо запобігання екологічним порушенням. Крім того, вони слугують основою для підготовки працівників та підвищення їхньої кваліфікації.

Інспекція відіграє активну роль у погодженні проектів нормативних актів, що надходять на розгляд від інших органів влади. Підготовка письмових висновків і зауважень до таких документів вимагає детального аналізу їх відповідності

екологічним нормам та можливого впливу на стан довкілля. Цей процес включає консультації з експертами та громадські слухання.

Інформаційно-аналітична робота є невід’ємною частиною діяльності інспекції. Підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів включає узагальнення практики застосування законодавства у сфері охорони довкілля, аналіз ходу реалізації державної політики та оцінку її ефективності на регіональному рівні. Ці матеріали стають основою для прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення результативності роботи інспекції.

Регулярне складання звітів про діяльність є важливим аспектом управлінської роботи. Ці звіти містять оцінку виконання планів і програм, аналіз результатів екологічних перевірок та заходів з охорони навколишнього середовища. На основі цих звітів розробляються пропозиції щодо вдосконалення роботи інспекції, а також визначаються пріоритетні напрями для подальшої діяльності.

У роботі інспекції важливим аспектом є також узагальнення практики застосування законодавства. Це дозволяє виявити проблеми у правозастосуванні та надати рекомендації щодо їх вирішення. Такий аналіз допомагає визначити потреби у змінах до чинних нормативних актів і сприяє вдосконаленню законодавства у сфері екологічного контролю.

Підготовка проектів відповідей на звернення та заяви громадян є важливим елементом публічного управління. Державна екологічна інспекція Поліського округу здійснює розгляд звернень щодо екологічних порушень, питань охорони довкілля та дотримання природоохоронного законодавства. Важливою частиною цього процесу є надання громадянам обґрунтованих відповідей, що базуються на нормах чинного законодавства та результатах проведених перевірок.

Таблиця 2.4 відображає роль та місце Державної екологічної інспекції Поліського округу в системі публічного управління.

Таблиця 2.4

Державна екологічна інспекція Поліського округу в системі публічного управління

Аспект	Опис	Деталі/Обов'язки
1. Позиція в системі публічного адміністрування	Державна екологічна інспекція Поліського округу є важливим елементом публічного адміністрування в Україні.	Підпорядкована Державній екологічній інспекції України, яка координує її діяльність на національному рівні. Інспекція діє в межах Житомирської та Рівненської областей, забезпечуючи дотримання екологічних стандартів і сприяючи розвитку екологічної політики.
2. Основні завдання та принципи діяльності	Завдання включають забезпечення дотримання екологічних законів, охорону природних ресурсів та раціональне використання води, земель і лісів.	Інспекція здійснює моніторинг екологічного стану, запобігає порушенням та проводить перевірки підприємств, які можуть завдавати шкоди довкіллю. Основні принципи – об'єктивність, прозорість, відповідальність.
3. Цінності, стратегія та корпоративна культура	Інспекція цінує екологічну відповідальність, професіоналізм та прозорість у своїй діяльності.	Стратегія спрямована на зменшення забруднення навколишнього середовища та забезпечення сталого використання природних ресурсів через екологічні програми. Корпоративна культура заохочує командну роботу та професійний розвиток.
4. Міжнародні комунікації	Інспекція активно співпрацює з міжнародними екологічними організаціями та бере участь в глобальних ініціативах.	Участь у міжнародних екологічних ініціативах, таких як зміна клімату та охорона біорізноманіття, обмін досвідом на міжнародних конференціях.
5. Менеджерська та організаційна культура	Інспекція має розвинену управлінську культуру, засновану на ефективній координації та чіткому розподілі повноважень.	Постійне вдосконалення управлінських процесів з використанням сучасних методів контролю та інформаційних технологій. Прозорість прийняття рішень сприяє довірі з боку громадськості та забезпечує підзвітність.
6. Особисті внески (інновації)	Інспекція реалізує інноваційні технології для екологічного моніторингу.	Впровадження автоматизованих систем для вимірювання забруднення повітря, води та ґрунтів, розвиток нових методів контролю у співпраці з науковими установами для вирішення актуальних проблем екології.
7. Правова база	Інспекція діє відповідно до Конституції України, національних законів та нормативно-правових актів Міністерства охорони навколишнього середовища.	Основні законодавчі акти: Закон «Про охорону навколишнього середовища», Водний кодекс, Лісовий кодекс. Ці закони регулюють функції Інспекції, забезпечуючи її діяльність у межах екологічних стандартів та норм.

Джерело: узагальнено на основі [30]

Одним із ключових завдань інспекції є оцінка ефективності власної діяльності. Це включає моніторинг виконання планів, оцінку досягнутих результатів та визначення факторів, що впливають на ефективність роботи підрозділу. На основі цієї оцінки вносяться пропозиції щодо покращення процесів управління та підвищення ефективності контролю за дотриманням екологічних норм.

На основі аналізу виконання екологічних програм та впровадження державної політики, інспекція розробляє пропозиції щодо змін у нормативних актах. Це включає не лише внесення правок до чинних законів, але й розробку нових нормативно-правових актів, що враховують специфіку регіону та сучасні виклики у сфері охорони довкілля [30].

Завершальним етапом роботи є прийняття управлінських рішень, що базуються на підготовлених нормативних, аналітичних та методичних документах. Ці рішення спрямовані на покращення роботи інспекції, підвищення ефективності екологічного контролю та забезпечення дотримання природоохоронного законодавства на території Поліського округу.

Державна екологічна інспекція Поліського округу займає важливу роль в системі публічного адміністрування України, координуючи свою діяльність з іншими державними органами та сприяючи реалізації екологічної політики на регіональному рівні. Підпорядкована Державній екологічній інспекції України, вона здійснює контроль за дотриманням екологічних стандартів в межах Житомирської та Рівненської областей. Інспекція виконує функції моніторингу та запобігання екологічним порушенням, що дозволяє забезпечити сталий розвиток і збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь. Її діяльність ґрунтується на принципах прозорості, об'єктивності та відповідальності.

Основним завданням інспекції є охорона навколишнього середовища, раціональне використання природних ресурсів, а також забезпечення контролю за підприємствами, які можуть завдавати шкоди довкіллю. Вона активно співпрацює з міжнародними організаціями, обмінюється досвідом і бере участь у глобальних

екологічних ініціативах. Крім того, інспекція застосовує сучасні технології для моніторингу стану навколишнього середовища, що включає автоматизовані системи вимірювання забруднення повітря, води та ґрунтів. Прозорість управлінських процесів та постійне вдосконалення внутрішньої організації дозволяє ефективно виконувати завдання та підтримувати довіру з боку громадськості.

Оцінка ефективності заходів та програм, реалізованих Державної екологічної інспекцією Поліського округу для забезпечення екологічної безпеки в умовах війни 2022-2024 років, є надзвичайно складною, оскільки вимагає детального аналізу впливу на навколишнє середовище через обстріли та інші військові дії. Хоча на території Рівненської області безпосередньо бойових дій не ведеться, військові конфлікти в інших регіонах можуть створювати екологічні загрози, які впливають на цілісність екосистем. Обстріли, як один із аспектів війни, можуть спричиняти пошкодження навколишнього середовища, зокрема, через руйнування природних ландшафтів, забруднення водних об'єктів та ґрунтів, а також знищення природних ресурсів.

Діяльність інспекції, в тому числі моніторинг і оцінка екологічних наслідків військових дій, зокрема обстрілів, фокусується на швидкому реагуванні та виявленні екологічних катастроф, що виникають у результаті обстрілів або інтенсивних військових дій. Це включає в себе аналіз наслідків пошкодження екосистем і ресурсів, зокрема забруднення води та ґрунту хімічними речовинами, що потрапляють через бойові дії. Активне співробітництво з іншими державними структурами та міжнародними партнерами є ключовим для оперативного реагування на ці проблеми та забезпечення ефективної охорони довкілля в умовах обстрілів та інших військових загроз.

В умовах війни, інспекція стикалася з численними викликами, включаючи зменшення мобільності та обмеження доступу до певних територій, що ускладнювало проведення екологічного моніторингу. Однак, попри труднощі, інспекція зосередилася на відновленні екологічної ситуації в районах, найбільш

уражених бойовими діями. Заходи включали використання дистанційного моніторингу через супутники та мобільні лабораторії для контролю забруднення води та повітря в зонах бойових дій. Важливим кроком також стало залучення міжнародних партнерів для оцінки екологічних наслідків війни та допомоги у відновленні природних ресурсів, зокрема через фінансову підтримку та технічну допомогу [26].

Ефективність таких заходів, однак, часто була обмежена через обстріли, руйнування інфраструктури та відсутність фінансування. Програми, спрямовані на покращення якості води та ґрунтів, зустрічали значні труднощі через неможливість своєчасного доступу до територій. Водночас, зростала роль волонтерських ініціатив та співпраці з місцевими громадами, що забезпечувала оперативне реагування на екологічні загрози на місцях. Незважаючи на всі ці труднощі, інспекція Поліського округу продовжувала виконувати свої функції, адаптуючи свої методи роботи до нових реалій і намагаючись зберігати екологічну безпеку регіону в умовах війни.

Законність у публічному управлінні є фундаментальним принципом, що забезпечує відповідність дій державних органів законам та нормативно-правовим актам. Державна екологічна інспекція Поліського округу, як частина виконавчої влади, зобов'язана діяти в рамках чинного законодавства України. Це включає дотримання Конституції України, законів у сфері екології, указів Президента, постанов Кабінету Міністрів, а також інших нормативних актів, що регулюють її діяльність. Законність гарантує, що всі рішення та дії інспекції є правомірними і не порушують права громадян [54].

Відповідальність у публічному управлінні передбачає обов'язок органів влади нести відповідальність за свої дії та рішення перед суспільством і державою. Державна екологічна інспекція Поліського округу несе відповідальність за виконання своїх функцій з контролю за дотриманням екологічних норм та забезпечення охорони довкілля. Це передбачає, що інспекція повинна своєчасно реагувати на екологічні порушення, проводити перевірки, накладати штрафи і вжити

заходів для усунення порушень. Відповідальність також включає забезпечення прозорості в своїй діяльності та інформування громадськості про свої результати.

У місцевому самоврядуванні законність і відповідальність набирають додаткового виміру через інтеграцію з місцевими органами влади. Державна екологічна інспекція Поліського округу тісно співпрацює з органами місцевого самоврядування для забезпечення комплексного підходу до охорони довкілля. Це включає спільне планування екологічних заходів, обмін інформацією та координацію дій для вирішення локальних екологічних проблем. Відповідальність у цьому контексті розширюється на взаємодію з місцевими громадами, забезпечуючи їх участь у процесах екологічного контролю та прийнятті рішень.

Законність також передбачає дотримання процедурних норм при здійсненні контрольних функцій інспекції. Це включає наявність документів, проведення перевірок відповідно до затверджених процедур, оформлення протоколів і рішень. Важливо, щоб всі дії інспекції були документально зафіксовані і мали правове обґрунтування. Це забезпечує законність у процесі прийняття рішень та забезпечує можливість оскарження в разі виникнення спірних ситуацій.

Відповідальність за дотримання законності у діяльності інспекції включає не лише контроль за власними діями, але й навчання та підвищення кваліфікації персоналу. Це дозволяє забезпечити високий рівень професійної компетенції співробітників інспекції, що є важливим для ефективного виконання покладених завдань. Інспекція повинна регулярно проводити внутрішні аудит та перевірки для забезпечення відповідності своїх процедур і практик чинному законодавству і вимогам публічного управління.

Контроль у публічному управлінні відіграє ключову роль у забезпеченні належного функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування. Він включає в себе низку заходів, спрямованих на перевірку діяльності органів, підприємств, установ і організацій щодо дотримання законодавства та забезпечення ефективного виконання завдань. Цей механізм дозволяє контролювати якість роботи

підрозділів та запобігати порушенням екологічних норм, а також інших правових актів.

Контроль у публічному управлінні Державної екологічної інспекції Поліського округу є критично важливим для забезпечення ефективного нагляду за виконанням екологічних норм та стандартів. Основною метою контрольної діяльності є забезпечення дотримання екологічного законодавства, запобігання порушенням і забезпечення екологічної безпеки на території округу. Це включає моніторинг якості повітря, води, ґрунтів, а також контроль за використанням природних ресурсів і управлінням відходами.

Однією з основних функцій контролю є проведення регулярних перевірок і інспекцій підприємств, організацій та інших суб'єктів господарювання. Інспекція здійснює перевірки на відповідність екологічним вимогам, що передбачені законодавством. Це дозволяє виявити порушення, такі як забруднення навколишнього середовища або неналежне поводження з відходами, та вжити відповідні заходи для їх усунення. Процес контролю включає також проведення екологічних аудитів, які оцінюють ефективність управлінських та технічних заходів, що впроваджені для захисту навколишнього середовища. Результати аудитів використовуються для вдосконалення екологічної політики та процедур контролю.

Завдяки комплексному підходу до контролю, Державна екологічна інспекція Поліського округу здатна забезпечити ефективний нагляд за дотриманням екологічних норм, що сприяє покращенню екологічної ситуації в регіоні. Постійний моніторинг, аналіз результатів перевірок та взаємодія з різними структурами є ключовими елементами в досягненні поставлених цілей і забезпеченні екологічної безпеки.

Таблиця 2.5 узагальнює ключові аспекти контролю, що здійснюється інспекцією, включаючи мету контролю, регулярні перевірки, екологічні аудити, моніторинг програм, прозорість та законність, інформаційно-просвітницьку

діяльність, взаємодію з іншими органами, використання сучасних технологій, внутрішні перевірки та комплексний підхід.

Таблиця 2.5

Контроль у публічному управлінні Державної екологічної інспекції Поліського округу

Аспект контролю	Опис
Мета контролю	Забезпечення дотримання екологічного законодавства, запобігання порушенням та забезпечення екологічної безпеки.
Регулярні перевірки	Проведення перевірок підприємств та організацій на відповідність екологічним вимогам.
Екологічні аудити	Оцінка ефективності управлінських і технічних заходів, проведення оцінки відповідності екологічним стандартам.
Моніторинг екологічних програм	Перевірка реалізації екологічних проектів, оцінка їх ефективності та внесення коректив у разі необхідності.
Прозорість і законність	Публічне звітування про результати перевірок і аудитів, забезпечення відкритості та запобігання корупційним ризикам.
Інформаційно-просвітницька діяльність	Проведення кампаній для підвищення екологічної свідомості громадян і формування відповідального ставлення до природи.
Взаємодія з іншими органами	Координація дій з іншими державними та місцевими органами, обмін інформацією та спільна робота над екологічними проблемами.
Сучасні технології	Використання інформаційних систем, лабораторного обладнання та аналітичних методів для моніторингу і перевірки.
Внутрішні перевірки і аудити	Оцінка ефективності роботи самої інспекції, виявлення слабких місць в управлінських процесах та оптимізація ресурсів.
Комплексний підхід	Постійний моніторинг, аналіз результатів перевірок та взаємодія з різними структурами для забезпечення екологічної безпеки.

Джерело: узагальнено на основі [30]

Отже, контроль у публічному управлінні Державної екологічної інспекції Поліського округу є важливою складовою забезпечення екологічної безпеки та дотримання законодавства. Таблиця відображає основні аспекти контрольної діяльності, такі як мета контролю, проведення регулярних перевірок, екологічні аудити та моніторинг екологічних програм. Підкреслюється важливість прозорості і законності, інформаційно-просвітницької діяльності, взаємодії з іншими органами та впровадження сучасних технологій. Внутрішні перевірки і комплексний підхід

забезпечують ефективність управлінських процесів та належний контроль за екологічною ситуацією в регіоні, сприяючи підвищенню екологічної безпеки та запобіганню правопорушенням.

Висновки до розділу 2

Державна екологічна інспекція Поліського округу є органом, що здійснює контроль за дотриманням екологічних стандартів на території Житомирської та Рівненської областей. Її основними завданнями є моніторинг стану навколишнього середовища, перевірка діяльності підприємств на відповідність екологічним нормам, а також впровадження заходів для охорони природних ресурсів. Структура інспекції включає кілька рівнів управління, зокрема керівництво, яке складається з начальника та його заступників, а також різноманітні підрозділи, які відповідають за окремі напрямки екологічного нагляду, такі як контроль за водними та земельними ресурсами, атмосферним повітрям, поводженням з відходами та біоресурсами. Завдяки своїй структурі інспекція ефективно вирішує завдання в сфері охорони навколишнього середовища та забезпечує сталий розвиток регіону.

Екологічна ситуація в Поліському окрузі є досить складною через значне забруднення водних ресурсів, атмосферного повітря, ґрунтів, а також постійну загрозу деградації природних екосистем. Основними проблемами є скидання забруднених вод у річки та озера, що призводить до погіршення якості води та впливає на здоров'я населення. Промислові підприємства також спричиняють високий рівень забруднення повітря, що значно погіршує екологічну ситуацію в регіоні. Зокрема, несанкціоновані скиди відходів, незаконна вирубка лісів та недостатнє очищення промислових викидів є серйозними викликами для інспекції. Окрім того, недосконалість нормативно-правової бази та обмежене фінансування екологічних заходів значно ускладнюють реалізацію ефективних екологічних програм та контроль за дотриманням екологічних стандартів.

За останні кілька років Державна екологічна інспекція Поліського округу здійснила низку ефективних заходів, спрямованих на покращення екологічної ситуації в регіоні. Реалізовані програми включають контроль за забрудненням водних ресурсів, підвищення рівня екологічної свідомості серед підприємств та населення, а також посилення нагляду за дотриманням норм екологічної безпеки. Інспекція провела понад 500 перевірок, що призвели до виявлення численних порушень та накладання штрафів, що значно зменшило рівень екологічних порушень в регіоні. Однак, незважаючи на досягнуті успіхи, залишаються проблеми, пов'язані з недосконалістю нормативно-правових актів та відсутністю чіткої координації між різними державними органами. Війна в Україні значно ускладнила роботу інспекції, оскільки вона зіштовхнулася з новими викликами, такими як пошкодження інфраструктури та підвищена кількість порушень, пов'язаних з військовими та постачальними потребами. Це обмежило можливості інспекції в реалізації екологічних програм і посилило необхідність оперативної адаптації до нових умов, зокрема через зміни в законодавстві та посилення контрольних функцій в умовах кризових ситуацій.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ В ПОЛІСЬКОМУ ОКРУЗІ

3.1 Напрямки вдосконалення та підвищення ефективності діяльності Державної екологічної інспекції в Поліському окрузі

Підвищення ефективності діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу є важливим напрямком забезпечення сталого розвитку регіону та збереження природних ресурсів. Одним з основних напрямків є вдосконалення моніторингу та аналізу екологічної ситуації в окрузі. Для цього необхідно впроваджувати новітні технології автоматизованого збору та обробки даних. Це дозволить інспекції отримувати в реальному часі точну інформацію про рівень забруднення води, повітря та ґрунтів. Важливо створити єдину базу даних, яка дозволить швидко обробляти інформацію та здійснювати ефективний аналіз екологічних показників. Розширення використання дистанційного зондування Землі та мобільних лабораторій сприятиме покращенню моніторингу в важкодоступних районах, що зробить контроль за екологічною ситуацією більш ефективним і оперативним [54, с. 234].

Ще одним важливим напрямком підвищення ефективності є посилення контролю за дотриманням екологічних норм. Потрібно збільшити кількість перевірок підприємств, що потенційно можуть завдати шкоди навколишньому середовищу. Важливим є застосування мобільних лабораторій, які забезпечують оперативне вимірювання рівня забруднення в реальному часі. Це дозволить швидше реагувати на порушення та впливати на порушників через санкції. Посилення штрафів та встановлення жорсткіших екологічних норм дозволить забезпечити високий рівень відповідальності серед підприємств і покращить стан довкілля. Крім того, важливо активізувати співпрацю з місцевими органами влади для забезпечення належного контролю на регіональному рівні.

Значна увага повинна приділятися удосконаленню законодавчої та нормативної бази. Враховуючи швидкий розвиток екологічної проблематики, інспекція повинна постійно оновлювати нормативно-правові акти, що регулюють її діяльність. Це включає вдосконалення існуючих екологічних стандартів та створення нових норм, які б сприяли зниженню рівня забруднення. Для цього потрібно активно працювати з урядом та парламентом, а також враховувати міжнародний досвід у розробці нормативних актів, які можуть бути застосовані на національному рівні. Підвищення гнучкості законодавства дозволить швидше реагувати на нові виклики та зміни в екологічній ситуації [51].

Іншим важливим аспектом є підвищення кваліфікації персоналу Державної екологічної інспекції. Оскільки екологічні проблеми постійно змінюються і стають все складнішими, працівники інспекції повинні бути постійно підготовленими до вирішення нових викликів. Регулярні тренінги та семінари з актуальних питань екології, нових технологій та методів моніторингу дозволять забезпечити високий рівень кваліфікації. Це сприятиме кращому виконанню обов'язків, підвищенню ефективності роботи інспекції та покращенню результатів її діяльності. Також важливо розвивати внутрішні комунікації в організації для забезпечення більшої злагодженості та ефективності у роботі.

Впровадження інноваційних технологій є одним з найважливіших напрямків для покращення роботи інспекції. Використання новітніх технологій для моніторингу забруднення, таких як сенсори для вимірювання рівня забруднення в реальному часі, дозволить значно підвищити точність даних і оперативність реагування. Дистанційне зондування Землі за допомогою супутників дозволяє здійснювати моніторинг великих територій, що важко досяжні для звичайних методів. Інтеграція таких технологій у роботу інспекції дасть змогу швидко виявляти проблеми, передбачати загрози для довкілля та ефективно контролювати дотримання екологічних стандартів. Залучення громадськості та підвищення екологічної свідомості населення є ще одним важливим напрямком для успішної діяльності

інспекції. Проведення освітніх кампаній, навчальних програм для школярів та широкої інформаційної роботи серед населення дозволить формувати відповідальне ставлення до охорони природи. Це включає не тільки традиційні заходи, але й використання цифрових платформ для підвищення обізнаності громадян щодо екологічних проблем. Активізація участі громадян у екологічних ініціативах та заохочення до екологічної відповідальності дозволять знизити негативний вплив людської діяльності на навколишнє середовище [23].

Співпраця з міжнародними організаціями також має велике значення для підвищення ефективності роботи інспекції. Взаємодія з глобальними екологічними ініціативами та міжнародними програмами дозволяє використовувати досвід інших країн у сфері екологічного контролю та сталого розвитку. Участь у міжнародних форумах і конференціях надасть можливість обміну досвідом, а також дозволить долучатися до глобальних ініціатив, що мають на меті боротьбу зі зміною клімату та охорону біорізноманіття. Така співпраця допоможе Державній екологічній інспекції Поліського округу підвищити свою ефективність і вдосконалити методи роботи.

Розвиток співпраці з бізнесом є ще одним важливим аспектом. Державна екологічна інспекція повинна активно працювати з підприємствами, щоб допомогти їм впроваджувати екологічно чисті технології та відповідати вимогам екологічних стандартів. Створення системи екологічного аудиту для підприємств дозволить перевіряти їх діяльність без зайвих витрат часу та ресурсів. Впровадження добровільної сертифікації екологічно чистих підприємств також може стати важливим стимулом для бізнесу, який хоче підтримувати свій імідж як екологічно відповідальний.

Для забезпечення ефективності діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу в умовах війни необхідно розробити та впровадити конкретні напрямки вдосконалення. У таблиці 3.1 наведено основні пропозиції щодо підвищення ефективності роботи інспекції в умовах кризових ситуацій.

Таблиця 3.1

Напрямки вдосконалення та підвищення ефективності діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу в умовах війни

Напрями вдосконалення	Завдання та дії	Оцінка результативності та очікувані результати
1. Зміцнення кадрової та організаційної спроможності	- Забезпечення інспекції кваліфікованими кадрами в умовах обмежених ресурсів і загрози безпеці.	- Підвищення професіоналізму і адаптивності персоналу, що дозволяє ефективніше реагувати на екологічні виклики.
	- Розробка навчальних програм для підвищення кваліфікації та спеціалізації в екологічному моніторингу.	- Зміцнення внутрішньої організаційної структури, що дасть змогу оперативно приймати рішення на місцях.
2. Застосування інноваційних технологій	- Впровадження мобільних та дистанційних технологій для моніторингу екологічного стану в зонах бойових дій.	- Підвищення точності оцінки екологічних наслідків війни та оперативність збору даних.
	- Розвиток автоматизованих систем для контролю забруднення води, ґрунтів і повітря.	- Покращення моніторингу та швидка реакція на екологічні катастрофи, зокрема в зонах, недоступних для наземних перевірок.
3. Розширення міжнародної співпраці	- Співпраця з міжнародними екологічними організаціями для отримання фінансування та технічної допомоги.	- Залучення міжнародних ресурсів для вирішення проблем екологічної безпеки, сприяння відновленню екосистем.
	- Участь у програмах допомоги та відновлення, що сприяють екологічному відновленню.	- Високий рівень міжнародного обміну досвідом та ресурсами, що забезпечить сталий розвиток екологічної безпеки.
4. Підвищення прозорості та підзвітності	- Впровадження сучасних платформ для публічного доступу до екологічних даних та звітності.	- Збільшення довіри громадськості до роботи інспекції, прозорість дій, оперативне реагування на звернення.
	- Створення інтерактивних карт і платформ для зворотного зв'язку з громадянами та підприємствами.	- Підвищення рівня громадської участі в контролі за дотриманням екологічних стандартів.
5. Підтримка екологічного відновлення та адаптації	- Розробка програм для відновлення природних ресурсів, зокрема лісів та водних ресурсів, після бойових дій.	- Зміцнення екосистем Поліського округу, відновлення ландшафтів, що постраждали внаслідок збройних конфліктів.
	- Створення програм адаптації до зміни клімату та збереження біорізноманіття в регіоні.	- Зниження ризиків для природних ресурсів і покращення стану біорізноманіття в довгостроковій перспективі.
6. Оцінка екологічних ризиків та впливів	- Вдосконалення системи оцінки екологічних ризиків в умовах воєнних дій, зокрема через нові методи моніторингу.	- Підвищення точності прогнозування та запобігання екологічним катастрофам в умовах збройних конфліктів.
	- Розробка моделей прогнозування впливу збройних конфліктів на довкілля для оперативного реагування.	- Забезпечення більш ефективного управління природними ресурсами в умовах війни.

Джерело: авторська розробка

Оптимізація фінансування є критично важливою умовою для успішної діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу в умовах війни. В умовах обмежених державних ресурсів інспекція повинна шукати додаткові джерела фінансування, зокрема міжнародні гранти, допомогу від міжнародних організацій, а також залучати приватні інвестиції. Під час війни особливо важливо забезпечити стаке фінансування, щоб покрити витрати на вдосконалення матеріально-технічної бази інспекції, закупівлю сучасного обладнання для моніторингу та аналізу екологічної ситуації, а також на покращення навчання та підготовки персоналу для роботи в умовах кризових ситуацій. Крім того, важливо забезпечити ефективний розподіл бюджетних коштів, щоб вони спрямовувалися на найважливіші напрямки діяльності, зокрема на реагування на надзвичайні екологічні ситуації, що можуть виникнути в умовах війни [26, с. 94].

У свою чергу, для підвищення ефективності роботи інспекції в умовах війни необхідно значно покращити комунікацію та співпрацю з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування та правоохоронними органами. У кризовий період єдина інформаційна система, яка дозволяє оперативно обмінюватися даними, стане потужним інструментом для координації дій різних органів влади. Така система дасть змогу швидше реагувати на екологічні катастрофи та загрози, зокрема ті, що можуть бути спричинені військовими діями або пошкодженням інфраструктури. Спільні дії на основі належної координації дозволяють досягти комплексного підходу до вирішення екологічних проблем і оперативно вжити заходів щодо їх усунення.

Загалом, можемо відзначити, що реалізація зазначених вище заходів сприятиме підвищенню ефективності діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу та дозволить забезпечити сталий розвиток та використання природних ресурсів у регіоні, зберігаючи екологічну рівновагу і сприяючи підвищенню якості життя населення.

3.2 Запровадження новітніх технологій та інноваційних підходів у сфері екологічної безпеки

Запровадження новітніх технологій та інноваційних підходів у сфері екологічної безпеки є важливим кроком у забезпеченні стійкого розвитку та мінімізації негативного впливу на довкілля. Одним із таких підходів є застосування дистанційного моніторингу для оцінки екологічного стану. Використання супутникових технологій та дронів дозволяє здійснювати моніторинг великих територій, включаючи важкодоступні чи небезпечні для перебування зони, особливо в умовах бойових дій чи природних катастроф. Це значно підвищує точність і оперативність збору даних про стан водних ресурсів, лісів, повітря та ґрунтів, що є основою для швидкого реагування на потенційні екологічні загрози.

У умовах війни, Державна екологічна інспекція Поліського округу повинна адаптувати свою діяльність до нових викликів, зокрема, щодо контролю забруднення довкілля, яке може збільшитися через військові дії. Впровадження інноваційних автоматизованих систем моніторингу стає надзвичайно важливим для оперативного реагування на зміни в екологічній ситуації, що виникають через руйнування інфраструктури, витoki небезпечних речовин, а також через вплив бойових дій на природні ресурси. Ці системи можуть здійснювати безперервний моніторинг параметрів якості повітря, води, ґрунтів та інших компонентів навколишнього середовища, що дозволяє інспекції швидко отримувати дані про зміни та вчасно виявляти потенційні джерела забруднення [34, с. 285].

Окрім того, автоматизовані технології можуть забезпечити зручний доступ до даних для оперативних служб і органів влади, що сприяє координації дій та реагуванню на екологічні загрози. Це дозволяє не тільки ефективно відстежувати екологічну ситуацію, але й вживати необхідні заходи для мінімізації негативних наслідків. Наприклад, своєчасне виявлення забруднень водних ресурсів чи повітря може допомогти органам влади оперативно вжити заходів щодо локалізації забруднення або евакуації населення з небезпечних зон. У таких умовах інспекція

стає важливим центром для збору і обробки екологічних даних, що дозволяє швидко та ефективно реагувати на екологічні загрози, тим самим зменшуючи негативний вплив війни на довкілля.

Розвиток новітніх технологій також включає впровадження інноваційних підходів до управління природними ресурсами, зокрема водою та лісами. Сучасні моделі управління водними ресурсами використовують передові технології для прогнозування змін рівня води, ризиків забруднення та планування заходів з відновлення екосистем. Інтелектуальні системи управління лісами сприяють ефективному моніторингу стану лісових масивів, запобіганню лісовим пожежам і контролю за незаконною вирубкою дерев. Такі підходи забезпечують сталий розвиток природних ресурсів і допомагають зберігати біорізноманіття в регіонах, де людська діяльність активно впливає на екосистеми [50, с. 178].

Важливим аспектом є інтеграція цифрових платформ для екологічної освіти та підвищення громадської свідомості. Впровадження онлайн-ресурсів, які дозволяють громадянам отримувати інформацію про екологічний стан навколишнього середовища в реальному часі, може стати потужним інструментом для залучення населення до збереження природи. Інтерактивні картографічні платформи, що показують рівень забруднення повітря, води та ґрунтів у різних районах, а також програми для відновлення природних ресурсів, можуть залучити більшу кількість людей до активних дій з охорони довкілля.

Нарешті, застосування інноваційних технологій для екологічної безпеки може сприяти розвитку міжнародної співпраці в боротьбі з глобальними екологічними викликами. Міжнародні організації та країни можуть обмінюватися технологіями, досвідом і фінансовими ресурсами для вирішення екологічних проблем, таких як зміна клімату, забруднення океанів та охорона біорізноманіття. Спільні дослідження і програми допомоги, спрямовані на збереження довкілля, дозволяють досягти високого рівня екологічної безпеки не тільки в окремих регіонах, але й на глобальному рівні.

Таблиця 3.2

**Технології та інноваційні підходи у сфері екологічної безпеки для Державної
екологічної інспекції Поліського округу**

Інновація/Технологія	Опис та застосування	Очікувані результати та переваги
Супутникові технології для моніторингу екологічного стану (наприклад, Copernicus, Landsat)	Використання даних супутників для моніторингу змін у навколишньому середовищі, таких як забруднення повітря, лісові пожежі та зміни в екосистемах. Це дозволяє отримати точні дані про великі території навіть у віддалених або військових зонах.	Підвищення точності та ефективності екологічного моніторингу, зниження витрат на проведення польових досліджень, а також можливість отримувати дані в реальному часі для оперативних рішень.
Дрони для екологічного моніторингу (наприклад, DJI Matrice, Parrot Anafi USA)	Використання дронів для здійснення високоточних спостережень і збору даних у важкодоступних місцях, таких як зони бойових дій чи заплави річок. Дрони здатні вимірювати рівень забруднення, радіації та проводити візуальний моніторинг.	Швидка оцінка екологічної ситуації в зонах, що не доступні для людей, покращення результативності екологічних перевірок за допомогою точних даних і зменшення ризиків для інспекторів.
Інтернет речей (IoT) для моніторингу забруднення (наприклад, сенсори AirBox, Senseware)	Встановлення сенсорних пристроїв для моніторингу стану води, ґрунту, повітря в реальному часі. Дані з сенсорів автоматично передаються в аналітичні системи, що дозволяє оперативно виявляти екологічні проблеми.	Оперативне виявлення екологічних загроз, мінімізація екологічних катастроф завдяки ранньому попередженню, зменшення людського втручання та швидка реакція на зміни.
Географічні інформаційні системи (ГІС) (наприклад, ArcGIS, QGIS)	Використання ГІС для створення інтерактивних карт, які дозволяють відображати дані про стан екосистем, забруднення, зони природних ресурсів. Вони надають можливість здійснювати детальне планування та відстеження екологічних заходів.	Поліпшення процесів прийняття рішень, інтеграція екологічної інформації для планування відновлювальних заходів, підвищення прозорості та доступу до екологічних даних для громадськості.
Моделювання екологічних ризиків (наприклад, Envirosuite, AERMOD)	Використання моделей для прогнозування впливу забруднення, зміни клімату, індустриальних викидів на екологічний стан. Це допомагає оцінювати потенційні загрози до їхнього фактичного прояву.	Підвищення точності прогнозування екологічних загроз, оперативне реагування на можливі катастрофи, ефективне планування заходів для мінімізації екологічних ризиків.

Джерело: узагальнено на основі [23]

Інноваційні технології та підходи, що впроваджуються у сфері екологічної безпеки для Державної екологічної інспекції Поліського округу, значно покращують ефективність моніторингу стану навколишнього середовища. Використання супутникових технологій дозволяє оперативно отримувати детальну інформацію про екологічний стан великих територій, навіть у важкодоступних і небезпечних зонах. Це дає змогу вчасно виявляти загрози та ефективно реагувати на них, мінімізуючи витрати на польові дослідження та підвищуючи точність екологічного моніторингу.

Дрони та інтернет речей (IoT) є важливими інструментами для збору даних у реальному часі. Дрони дозволяють здійснювати високоточні спостереження навіть у зонах, де доступ людей обмежений, наприклад, в районах бойових дій або заплавних територіях. Інтернет речей, у свою чергу, дозволяє встановлювати сенсори для моніторингу стану води, ґрунту та повітря, що дає змогу оперативно реагувати на зміну екологічної ситуації. Всі ці інструменти забезпечують раннє виявлення загроз та зменшення людського втручання, що особливо важливо в умовах сучасних викликів.

Запровадження новітніх технологій та інноваційних підходів у сфері екологічної безпеки є важливим кроком для ефективного моніторингу та управління природними ресурсами. Одним із прикладів таких інновацій є використання геоінформаційних систем (ГІС) та безпілотних літальних апаратів (дронів) для збору та аналізу екологічних даних. Державна екологічна інспекція Поліського округу активно інтегрує ці технології в свою діяльність, що дозволяє значно покращити моніторинг стану довкілля, виявляти порушення та своєчасно реагувати на загрози екологічної безпеки [15, с. 3].

ГІС-системи дають можливість створювати точні карти земельних ділянок, оцінювати стан ґрунтів, водних ресурсів та атмосферного повітря. Це дозволяє не лише контролювати екологічний стан, але й прогнозувати можливі зміни, пов'язані з антропогенними впливами або змінами клімату. Використання дронів дає змогу оперативно здійснювати аерофотозйомку важкодоступних територій та збирати

точні дані про стан екосистем, що підвищує ефективність перевірок та знижує витрати на ресурси.

Перехід до електронного документообігу, є важливим кроком у процесі цифровізації земельного сектору. Для Державної екологічної інспекції Поліського округу це відкриває нові можливості для ефективного управління земельними ресурсами та спрощує багато адміністративних процедур. Використання електронних систем для обробки документації дозволяє значно знизити витрати часу на виконання паперових процедур, що є критично важливим в умовах обмежених ресурсів та високих темпів роботи. В результаті, інспекція може оперативніше приймати рішення і виконувати завдання з регулювання земельного використання.

Електронний документообіг також значно зменшує кількість помилок, пов'язаних з людським фактором, і дозволяє забезпечити більш зручний і прозорий процес для всіх учасників. Це підвищує довіру до органів влади та забезпечує зручність для громадян, оскільки процеси реєстрації земельних ділянок, укладання угод і інші адміністративні завдання стають доступнішими і зрозумілішими. Завдяки електронним системам контролю, органи Державної екологічної інспекції Поліського округу можуть ефективніше здійснювати моніторинг виконання вимог, що сприяє забезпеченню екологічної безпеки та сталого управління природними ресурсами в реальному часі [3, с. 624].

У 2024 році, в умовах війни, для Державної екологічної інспекції Поліського округу можна розробити інноваційний підхід у сфері екологічної безпеки, який орієнтований на інтеграцію технологій для дистанційного моніторингу екологічного стану та покращення швидкості реагування на загрози. Один з таких підходів – це впровадження інтегрованої системи моніторингу, заснованої на супутникових технологіях, дронах та сенсорних мережах IoT для збору та аналізу екологічних даних в режимі реального часу.

Інтегрована система моніторингу для Державної екологічної інспекції Поліського округу, що поєднує супутникові технології, дрони та сенсорні мережі

IoT, є важливим кроком у забезпеченні екологічної безпеки на території округу. Ця система дозволяє своєчасно виявляти екологічні загрози, моніторити стан природних ресурсів і оперативно реагувати на негативні зміни в екосистемі. Вона поєднує найсучасніші технології для збору, обробки та аналізу екологічних даних в реальному часі, що значно покращує ефективність роботи інспекції. Її опис та елементи представлені в додатку Б.

Використання супутникових систем, таких як Copernicus і Landsat, для моніторингу змін у навколишньому середовищі. Це дозволить швидко і точно оцінити стан лісів, водних ресурсів, рівень забруднення повітря і води, а також виявляти можливі екологічні катастрофи, такі як лісові пожежі, витоки пестицидів чи інші забруднення. Ці технології дозволяють отримувати дані навіть із важкодоступних або небезпечних для людей територій, таких як зони бойових дій або зони, забруднені хімічними речовинами.

Інтеграція дронів, таких як DJI Matrice або Parrot Anafi USA, для високоточних спостережень і вимірювання рівнів забруднення, радіації або інших токсичних елементів у небезпечних зонах. Завдяки дронам можна оперативно обстежити території, де неможливо чи небезпечно провести традиційні інспекції, наприклад, після техногенних аварій або в умовах бойових дій. Це дозволить вчасно фіксувати загрози і реагувати на них.

Використання мереж сенсорів для моніторингу якості води, повітря та стану ґрунтів на місцевому рівні. Сенсори, розташовані в критичних точках (наприклад, поблизу промислових об'єктів або в зонах, де ймовірність екологічних катастроф висока), будуть постійно збирати дані і передавати їх до централізованих баз даних для аналізу. Така система забезпечить швидке реагування на загрози та дозволить відслідковувати зміни в реальному часі.

У додатку А представлено авторську розроблену технологію для покращення моніторингу та прогнозування екологічної безпеки, яка може бути впроваджена Державною екологічною інспекцією Поліського округу. Назва технології:

Інтелектуальна система моніторингу та прогнозування екологічної безпеки на основі дронів та автоматизованого аналізу даних. Технологія орієнтована на оптимізацію процесів моніторингу стану довкілля та ефективне реагування на екологічні загрози в реальному часі.

В результаті можна буде отримати такі результати:

1. *Швидкість реагування на загрози.* Інтеграція супутникових технологій, дронів та IoT-сенсорів дозволить значно зменшити час, необхідний для виявлення та реагування на екологічні загрози. Оскільки ці системи працюють в реальному часі, інспекція матиме можливість оперативно реагувати на зміни, що є критичним у контексті війни та можливих техногенних катастроф.

2. *Безпека інспекторів.* Завдяки використанню безпілотних технологій та супутникових систем можна значно знизити потребу в фізичній присутності інспекторів у небезпечних або забруднених зонах, що зменшить ризики для їхнього здоров'я та життя.

3. *Покращення координації між органами влади та громадами.* Завдяки доступності даних у реальному часі, місцеві громади та органи влади зможуть швидше отримувати необхідну інформацію для прийняття рішень щодо екологічних заходів. Це також дозволить зміцнити довіру громадян до органів екологічного нагляду.

4. *Зниження витрат на польові дослідження.* Завдяки застосуванню технологій дистанційного моніторингу інспекція може значно зменшити витрати на проведення польових досліджень, а також знизити витрати на технічні засоби, які використовуються під час перевірок [54].

Впровадження таких інноваційних підходів дозволить Державній екологічній інспекції Поліського округу ефективно реагувати на екологічні виклики, зокрема в умовах війни, а також сприятиме покращенню екологічної безпеки в регіоні. Це підхід дозволить ефективно управляти природними ресурсами, оптимізувати

використання земель і водних ресурсів, а також створить умови для сталого розвитку в умовах війни, зберігаючи при цьому екологічну рівновагу в регіоні.

Отже, запровадження новітніх технологій та інноваційних підходів є критично важливим для Державної екологічної інспекції Поліського округу, оскільки це дозволяє підвищити ефективність екологічного контролю та моніторингу, особливо в умовах постійних викликів, таких як забруднення навколишнього середовища та зниження біорізноманіття. Впровадження таких технологій, як системи автоматизованого моніторингу, дозволяє інспекції оперативно виявляти загрози екологічній безпеці, здійснювати точний аналіз змін у стані довкілля та приймати своєчасні управлінські рішення. Це не тільки підвищує якість роботи інспекції, але й забезпечує належний контроль за виконанням екологічних стандартів та нормативів на території округу.

Інноваційні підходи в управлінні екологічною безпекою допомагають Державній екологічній інспекції Поліського округу ефективніше взаємодіяти з іншими державними органами, місцевими властями та громадськістю. Використання сучасних технологій дозволяє оперативно обмінюватися інформацією, забезпечувати прозорість у процесах екологічного моніторингу та залучати громадськість до вирішення екологічних проблем. В умовах сучасних викликів, таких як зміни клімату та забруднення навколишнього середовища, інновації в екологічному управлінні є важливим інструментом для забезпечення сталого розвитку та ефективної охорони природних ресурсів.

3.3 Підвищення рівня взаємодії та співпраці між державними органами, громадами та громадськими організаціями задля вдосконалення публічного управління екологічною безпекою в Поліському окрузі

Державна екологічна інспекція Поліського округу, як орган, відповідальний за екологічний моніторинг та контроль на місцевому рівні, активно взаємодіє з різними державними структурами, громадами та громадськими організаціями. Роль

публічного управління полягає в створенні ефективних механізмів взаємодії та координації між цими сторонами для досягнення спільних екологічних цілей і забезпечення сталого розвитку регіону.

Одним із основних завдань публічного управління є зміцнення співпраці між державними органами та місцевими громадами. Це включає організацію діалогу між місцевими органами влади, екологічними інспекціями та громадськими організаціями, що сприяє активному обміну інформацією та вирішенню локальних екологічних проблем. Взаємодія на рівні громади дозволяє краще реагувати на місцеві екологічні загрози, такі як забруднення води, забруднення повітря, деградація земель або лісові пожежі. Це також сприяє залученню місцевих жителів до процесів моніторингу та прийняття рішень [23].

Державна екологічна інспекція Поліського округу активно працює над підвищенням рівня обізнаності серед громадськості щодо важливості екологічної безпеки. Спільно з громадськими організаціями інспекція організовує інформаційно-просвітницькі кампанії, які спрямовані на підвищення рівня екологічної свідомості серед населення. Такі ініціативи сприяють формуванню культури екологічної відповідальності та активному залученню громадян до охорони навколишнього середовища.

Завдяки підтримці публічного управління та розширеній співпраці між державними органами, громадами та громадськими організаціями, було досягнуто значних успіхів у моніторингу та контролі за екологічною ситуацією на місцевому рівні. Публічне управління забезпечує не лише ефективну координацію зусиль між різними інститутами, але й сприяє застосуванню інноваційних підходів у вирішенні екологічних проблем. Наприклад, впровадження новітніх технологій, таких як дрони та супутникові системи для моніторингу, дозволяє оперативно реагувати на екологічні загрози в реальному часі, навіть у важкодоступних зонах.

Залучення громадських організацій до екологічної політики на регіональному рівні має величезне значення для забезпечення екологічної безпеки. Громадські

організації часто мають глибше розуміння локальних проблем і можуть вносити корисні пропозиції щодо поліпшення управлінських заходів. Спільна діяльність державних органів та громадських ініціатив дозволяє знизити ризики екологічних катастроф та підвищити ефективність екологічного моніторингу [50].

Однак для досягнення сталого розвитку на регіональному рівні важливо забезпечити комплексний підхід до управління екологічною безпекою. Публічне управління повинно активно підтримувати законодавчі ініціативи, спрямовані на збереження природних ресурсів, забезпечення чистоти води та повітря, а також на стимулювання громадської участі в екологічному контролі. Державна екологічна інспекція повинна діяти як координатор, забезпечуючи ефективну взаємодію між усіма зацікавленими сторонами.

Удосконалення механізмів взаємодії між органами публічного управління, громадами та громадськими організаціями на Поліссі є необхідним кроком для зниження екологічних ризиків, особливо в умовах війни, коли екологічна ситуація може швидко погіршуватися. У таких умовах ефективне співробітництво всіх учасників є основою для стабільності екологічного контролю та моніторингу. Залучення громад до процесів ухвалення рішень, а також активне партнерство з громадськими організаціями, сприятиме створенню механізмів раннього попередження і реагування на екологічні загрози. Державні органи повинні забезпечити належні ресурси і підтримку для ефективного контролю, тоді як місцеві громади та екологічні організації повинні мати можливість безперешкодно виявляти та оперативно реагувати на проблеми, що виникають.

Завдяки такій взаємодії можна реалізувати цілі сталого розвитку та зберегти екологічну рівновагу, навіть у складних умовах. Інтеграція екологічних заходів на місцевому рівні, підтримка з боку державних органів і активна участь громадськості створюють платформу для ефективного управління ризиками та оптимізації заходів з охорони природи, забезпечуючи довготривалий ефект для поліпшення стану довкілля.

Детальніше описані заходи для вдосконалення публічного управління екологічною безпекою наведені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

**Заходи для покращення співпраці в управлінні екологічною безпекою
Поліського округу**

Захід	Мета	Очікувані результати	Відповідальні органи
Створення міжвідомчих робочих груп з екологічної безпеки	Покращення координації між державними органами для оперативного реагування на екологічні загрози.	Зменшення часу на ухвалення рішень і координацію дій.	Державна екологічна інспекція, органи місцевого самоврядування
Проведення регулярних консультацій з громадськістю та НГО	Забезпечення відкритості процесу управління екологічною безпекою.	Підвищення рівня залучення громадськості та зменшення конфліктів.	Громадські організації, місцева влада
Розробка та впровадження спільних екологічних програм для громад	Підвищення рівня екологічної свідомості в місцевих громадах.	Залучення громадян до активної участі у збереженні екології.	Громади, державні органи, НГО
Проведення тренінгів та семінарів для державних службовців	Підвищення кваліфікації працівників органів місцевої влади щодо екологічної безпеки.	Підвищення ефективності управлінських рішень щодо екології.	Державна екологічна інспекція, органи місцевого самоврядування
Розвиток платформи для обміну даними між органами влади та громадськістю	Покращення доступу до екологічної інформації для всіх учасників процесу.	Збільшення прозорості в управлінні та участі громади в процесах.	Державні органи, НГО, громадськість
Спільні моніторингові кампанії з екологічної безпеки	Здійснення комплексного моніторингу стану довкілля на місцевому рівні.	Збір актуальних даних для виявлення загроз і розробки заходів.	Державна екологічна інспекція, місцева влада, НГО
Використання інформаційних технологій для підвищення взаємодії	Створення онлайн-платформ для обміну інформацією між усіма сторонами.	Зменшення бюрократичних бар'єрів і прискорення процесу прийняття рішень.	Державні органи, технологічні компанії

Джерело: авторська розробка

Для оперативного реагування на екологічні загрози, зокрема після артилерійських обстрілів, руйнувань інфраструктури чи забруднення водних ресурсів, можна створити міжвідомчу робочу групу, яка включатиме представників Державної екологічної інспекції, органів місцевого самоврядування, Міністерства екології та природних ресурсів України, а також громадських організацій. Ця група здійснюватиме швидку оцінку ситуації, розроблятиме стратегії для очищення територій, відновлення екосистем та захисту населення від екологічних катастроф.

Спільно з громадськими організаціями та місцевими активістами можна організувати кампанії з моніторингу стану довкілля, особливо після військових дій. Це включає використання сучасних технологій, таких як дрони для спостереження за забрудненням атмосферного повітря, води та ґрунтів, а також використання супутникових знімків для виявлення змін в екологічному стані територій. Збір даних здійснюватиметься в режимі реального часу, що дозволить швидко реагувати на екологічні загрози.

Залучення активних громадян до контролю за екологічною безпекою через створення добровільних екологічних інспекцій в кожній місцевій громаді. Це дозволить не тільки підвищити рівень екологічної свідомості серед мешканців, а й забезпечити ефективний контроль за місцевими екологічними проблемами. Державна екологічна інспекція Поліського округу може надавати навчання та методичну підтримку таким ініціативам.

Для полегшення обміну даними та зменшення бюрократичних бар'єрів можна створити інтерактивну онлайн-платформу для взаємодії між державними органами, громадськістю та НГО. На цій платформі можна публікувати актуальні дані про стан екології, оперативно повідомляти про екологічні надзвичайні ситуації, а також координувати дії для швидкого реагування на загрози. Це дозволить максимально прозоро управляти екологічними ризиками та залучити широку аудиторію до процесу ухвалення рішень.

Розробка та впровадження спільних екологічних програм для місцевих громад, спрямованих на підвищення рівня екологічної свідомості. Це може включати організацію заходів з відновлення природних територій, очищення водойм від забруднення, висадку дерев та проведення еко-акцій. Такі програми можуть здійснюватися спільно з громадськими організаціями, науковими установами та місцевими органами влади, що дозволить значно підвищити ефективність їх реалізації.

Ці приклади показують, як ефективна співпраця між державними органами, громадами та громадськими організаціями може сприяти покращенню екологічної безпеки в Поліському окрузі, особливо в умовах війни. Залучення громадян до процесу управління екологічною ситуацією і активна взаємодія всіх учасників дозволить швидко реагувати на екологічні виклики та сприяти сталому розвитку регіону.

Міжнародна співпраця в сфері екологічної безпеки є важливим інструментом для Державної екологічної інспекції Поліського округу, особливо в умовах війни. Вона включає участь у міжнародних екологічних ініціативах, таких як транскордонні програми з охорони навколишнього середовища, обмін досвідом та технологіями з іншими країнами для покращення управління природними ресурсами та реагування на екологічні катастрофи. Співпраця з міжнародними екологічними організаціями, такими як Програма ООН з навколишнього середовища (UNEP) та Європейська агенція з охорони навколишнього середовища (EEA), дозволяє залучати міжнародну допомогу та фінансування для реалізації важливих екологічних проектів, а також використовувати передові методи моніторингу і технології.

Зокрема, для Поліського округу важливою є співпраця з сусідніми країнами, такими як Польща та Білорусь, у рамках екологічних угод щодо захисту спільних природних ресурсів, боротьби з трансмежевими забрудненнями та збереження біорізноманіття. Така співпраця також передбачає обмін інформацією щодо потенційних екологічних загроз, таких як забруднення водних ресурсів, та спільні

заходи реагування на екологічні надзвичайні ситуації. Міжнародні партнерства забезпечують доступ до новітніх технологій і практик у сфері екології, що допомагає Поліському округу більш ефективно вирішувати регіональні екологічні проблеми.

Загалом, вдосконалення публічного управління екологічною безпекою в Поліському окрузі через підвищення рівня співпраці та інтеграції різних учасників має потенціал для значного поліпшення ситуації в регіоні. Ефективна координація між органами влади, громадами та громадськими організаціями допоможе не тільки в управлінні поточними екологічними проблемами, але й в оперативному реагуванні на екологічні кризи, зокрема в умовах війни. Це дозволить значно зменшити негативні наслідки для довкілля та забезпечити сталий розвиток регіону.

Висновки до розділу 3

Вдосконалення діяльності Державної екологічної інспекції в Поліському окрузі має бути орієнтоване на комплексне підвищення ефективності управлінських процесів, що включає удосконалення внутрішньої організаційної структури, підвищення рівня кваліфікації співробітників, а також інтеграцію сучасних інструментів і технологій для моніторингу та аналізу екологічного стану регіону. Оновлення процедур перевірки екологічної безпеки, розширення можливостей збирання та аналізу даних про стан навколишнього середовища, а також автоматизація внутрішніх процесів інспекції дозволить оперативно реагувати на загрози і забезпечити своєчасне прийняття рішень. Запровадження єдиного електронного реєстру екологічних порушень та моніторинг за допомогою дронів і супутникових систем дозволить знизити витрати часу на виявлення проблем та підвищити точність оцінки ситуації. В результаті таких змін інспекція зможе діяти швидше, знижуючи бюрократичні бар'єри і збільшуючи ефективність контролю за дотриманням екологічних стандартів.

Запровадження новітніх технологій у сфері екологічної безпеки дозволить значно підвищити ефективність контролю за станом довкілля та забезпечити швидке

реагування на екологічні загрози. Використання супутникових технологій та безпілотних літальних апаратів (дронів) дасть змогу здійснювати моніторинг великих територій в режимі реального часу з високою точністю. Це дозволить вчасно виявляти екологічні порушення, такі як забруднення водних ресурсів, зміни в рослинному покриві, лісові пожежі та інші загрози. Додатково інтеграція Інтернету речей (IoT) для створення розподілених сенсорних мереж, що забезпечують збір і передачу даних про стан навколишнього середовища, надасть можливість отримувати оперативну інформацію про параметри забруднення повітря, води та ґрунтів. Інтелектуальні системи прогнозування на основі цих даних допоможуть більш ефективно планувати заходи щодо запобігання негативним екологічним впливам, що є особливо важливим в умовах постійно змінюваного клімату та загроз, пов'язаних із військовими діями. Завдяки цим технологіям Державна екологічна інспекція зможе здійснювати більш точний контроль та вчасно реагувати на потенційні загрози.

Ефективне публічне управління екологічною безпекою вимагає постійної співпраці між державними органами, громадами та громадськими організаціями. Така взаємодія забезпечує прозорість процесів прийняття рішень та сприяє кращому залученню громадян до вирішення екологічних проблем на місцевому рівні. Спільна робота з громадськими організаціями дозволяє використовувати їхній досвід у проведенні освітніх кампаній та екологічних ініціативах, що сприяє підвищенню екологічної свідомості серед населення. Державна екологічна інспекція повинна активно працювати над встановленням діалогу між усіма учасниками процесу для створення ефективних механізмів попередження екологічних катастроф. Підвищення рівня співпраці також забезпечить кращу організацію спільних заходів з моніторингу та інспекцій, що дозволить оперативно виявляти порушення та вирішувати проблеми на місцях. Завдяки такій співпраці, процеси управління екологічною безпекою стануть більш ефективними, а рівень екологічної небезпеки в регіоні знизиться.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження, проведеного в межах обраної тематики та відповідно до поставлених завдань дозволяють сформулювати наступні висновки та узагальнення:

1. У ході роботи розкрита сутність публічного управління в сфері екологічної безпеки, яке є важливою складовою загального механізму державного управління та сприяє забезпеченню збалансованого розвитку і збереженню навколишнього середовища. Аналіз показав, що публічне управління в екологічній безпеці охоплює систему заходів, спрямованих на запобігання забрудненню природних ресурсів, регулювання використання цих ресурсів, а також реагування на можливі екологічні катастрофи. Узагальнено, що ефективне управління екологічною безпекою значно покращує якість життя населення, забезпечує сталий розвиток і мінімізує екологічні ризики для майбутніх поколінь. Запропоновані підходи до вдосконалення управлінської діяльності в екологічній безпеці включають розвиток технологій моніторингу навколишнього середовища, підвищення обізнаності населення та активізацію громадської участі в прийнятті рішень. Ці заходи допоможуть значно підвищити ефективність публічного управління в цій сфері.

2. Детально проаналізовані основні принципи та механізми публічного управління екологічною безпекою на регіональному рівні, що є важливою складовою забезпечення екологічної стабільності в конкретних регіонах. Регіональні органи влади відіграють ключову роль у реалізації національних екологічних політик, проте для їх ефективного виконання необхідна тісна співпраця з іншими органами державної влади, місцевими громадами та громадськими організаціями. Підкреслено, що на регіональному рівні важливо впроваджувати принципи децентралізації, гнучкості та партнерства, що дозволяє враховувати специфіку кожного регіону та оперативно реагувати на зміни в екологічній ситуації. Зокрема, ефективне управління екологічною безпекою передбачає створення механізмів моніторингу природних ресурсів, контролю за дотриманням екологічних норм, а

також запобігання забрудненню природних екосистем. Досліджено також, що механізми залучення місцевих організацій та населення до процесу прийняття рішень сприяють підвищенню громадської активності та відповідальності за екологічну ситуацію в регіоні. Узагальнено, що створення інтегрованої системи управління на регіональному рівні дозволить забезпечити більш ефективне реагування на екологічні загрози та покращити координацію між усіма зацікавленими сторонами.

3. Розкрито роль публічного управління в забезпеченні регіональної екологічної безпеки в умовах воєнного стану, що є важливим аспектом у контексті сучасних глобальних і регіональних викликів. Воєнні дії, зокрема в Україні, серйозно впливають на екологічну ситуацію, оскільки війна може призвести до значних пошкоджень природних ресурсів, інфраструктури, а також збільшення ризиків забруднення навколишнього середовища. В умовах війни важливо створити ефективні механізми оперативного реагування на екологічні катастрофи, що можуть бути спричинені військовими діями. Зауважено, що публічне управління має бути спрямоване на посилення координації між державними органами, місцевими громадами та громадськими організаціями для забезпечення належного реагування на кризові ситуації. Аналіз показав, що в умовах воєнного стану надзвичайно важливо забезпечити наявність чітких планів дій для захисту природних ресурсів, моніторингу стану екології та проведення екологічних відновлювальних робіт після закінчення бойових дій. Зокрема, необхідно удосконалити систему екологічного моніторингу та створити оперативні штаби, які б могли реагувати на зміни в екологічній ситуації в реальному часі. Узагальнено, що ефективне публічне управління в умовах війни потребує гнучкості, швидкої адаптації до змінюваних обставин та міжнародної підтримки для збереження екологічної безпеки на регіональному рівні.

4. Досліджено діяльність Державної екологічної інспекції Поліського округу як основного органу контролю та нагляду за дотриманням екологічних

стандартів у регіоні. Інспекція здійснює комплексний контроль за станом навколишнього середовища, надаючи особливу увагу захисту водних ресурсів, повітря, ґрунтів, а також біорізноманіття. Вивчено структуру інспекції, яка включає кілька підрозділів, кожен з яких відповідає за конкретні екологічні питання, зокрема за здійснення інспекційних перевірок, моніторинг забруднення та надання рекомендацій з охорони природи. Узагальнено, що основним завданням Державної екологічної інспекції є запобігання забрудненню навколишнього середовища, а також забезпечення сталого використання природних ресурсів з урахуванням екологічних, економічних та соціальних аспектів. Розглянуто, що інспекція грає ключову роль у забезпеченні екологічної стабільності регіону, оскільки її діяльність зосереджена на управлінні природними ресурсами, попередженні порушень та розробці заходів щодо сталого розвитку, що позитивно впливає на загальну екологічну ситуацію в Поліському окрузі.

5. Проаналізовано екологічну ситуацію в Поліському окрузі, яка залишається досить складною через численні екологічні проблеми. Серед основних викликів виокремлено забруднення водних ресурсів через несанкціоновані скиди стічних вод, забруднення ґрунтів пестицидами та хімічними відходами, а також зниження біорізноманіття внаслідок антропогенної діяльності. Зауважено, що обстріли та бойові дії призводять до пошкодження екологічної інфраструктури, забруднення ґрунтів та водних ресурсів через використання зброї, а також загрозу для флори і фауни внаслідок військових дій. Крім того, війна ускладнює процеси моніторингу та аналізу екологічних даних, оскільки інспекція стикається з обмеженим доступом до забруднених територій та недостатньою кількістю ресурсів для проведення перевірок. Узагальнено, що війна значно погіршує екологічну ситуацію в регіоні, збільшуючи забруднення та руйнуючи природні екосистеми. Підсумовано, що для подолання цих викликів необхідно запровадити екологічні заходи, що враховують військові загрози, зокрема, шляхом створення резервних

екологічних мереж, покращення координації з іншими державними органами та залучення міжнародної допомоги для відновлення екологічної стабільності.

6. Оцінено ефективність заходів, реалізованих Державною екологічною інспекцією Поліського округу, що включають програму з поліпшення якості водних ресурсів, моніторинг забруднення повітря та ґрунтів, а також екологічну освіту та просвітницьку діяльність серед населення. Вивчено, що в результаті здійснених заходів спостерігається певне зниження рівня забруднення водних ресурсів та підвищення рівня обізнаності серед громадськості щодо екологічних проблем. Вивчено, що в умовах обмежених ресурсів і можливостей, інспекція все ж досягла певних результатів у зниженні забруднення водних ресурсів і збереженні екологічної освіти серед населення, зокрема шляхом дистанційного проведення інформаційних кампаній. Проте, недостатній доступ до деяких територій, а також значне навантаження на персонал інспекції призвели до обмеження ефективності в боротьбі з новими екологічними загрозами, зокрема, порушеннями екологічних стандартів у зонах військових дій. Узагальнено, що для підвищення ефективності заходів інспекції необхідно посилити координацію з іншими державними структурами, активізувати міжнародну допомогу, а також застосовувати новітні технології для дистанційного моніторингу та оцінки екологічного стану територій, що знаходяться під загрозою воєнних дій. Підсумовано, що для поліпшення результативності необхідно розробити нові механізми контролю, враховуючи специфіку воєнного часу, та забезпечити мобільність інспекції для швидкої реакції на екологічні катастрофи, викликані війною.

7. Досліджено напрямки вдосконалення діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу в умовах війни, коли традиційні методи моніторингу та контролю за екологічною ситуацією зазнають значних труднощів через обмеження доступу до територій та пошкодження інфраструктури. Вивчено важливість застосування мобільних груп для моніторингу, здатних працювати в умовах, що змінилися через бойові дії, а також інтеграцію цифрових платформ для

дистанційного збору та аналізу даних про стан навколишнього середовища. Зокрема, проведено оцінку потенціалу використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) та інших сучасних технологій для перевірки стану забруднення, зниження бюрократичних перепон і збільшення оперативності реагування на критичні ситуації. Узагальнено, що для підвищення ефективності роботи інспекції в умовах воєнного часу потрібно залучати міжнародні організації для надання додаткових ресурсів і технологій, що дозволяють підтримувати екологічний контроль, незважаючи на обмежену доступність і наявність гуманітарних проблем.

8. Проаналізовано можливості впровадження новітніх технологій для забезпечення екологічної безпеки в умовах війни, коли традиційні методи контролю можуть бути менш ефективними через обмеження на доступ до територій або пошкоджену інфраструктуру. Вивчено використання супутникових технологій та безпілотних літальних апаратів (БПЛА) як інструментів для моніторингу екологічних загроз без необхідності фізичного доступу до забруднених зон. Оціночний аналіз показав, що такі інноваційні технології дозволяють здійснювати контроль над важкодоступними територіями, а також швидко реагувати на несанкціоновані скиди відходів або інші порушення, що можуть бути небезпечними для довкілля. Узагальнено, що їхнє впровадження дозволить значно підвищити ефективність екологічного моніторингу навіть в умовах збройного конфлікту, коли ресурси обмежені, а традиційні методи втрачають свою дієвість.

9. Оцінено важливість посилення співпраці між державними органами, громадами та громадськими організаціями для ефективного управління екологічною безпекою в умовах війни. Зокрема, вивчено роль комунікаційних платформ та цифрових інструментів для оперативного обміну інформацією між різними учасниками процесу, що дає можливість швидко реагувати на екологічні проблеми в умовах, коли фізична присутність на територіях може бути обмеженою. Окремо розглянуто роль місцевих органів влади та громадських організацій у забезпеченні безпеки та координації дій на місцевому рівні, що дозволяє оперативно вирішувати

екологічні проблеми навіть в умовах невизначеності. Узагальнено, що ефективна взаємодія всіх зацікавлених сторін сприяє збереженню та відновленню екологічної ситуації в регіоні, що є надзвичайно важливим у періоди криз, як-от війна, коли екологічні ризики зростають.

Перспективи подальших досліджень у сфері екологічної безпеки на регіональному рівні, зокрема в контексті діяльності Державної екологічної інспекції Поліського округу, включають поглиблене вивчення ефективності новітніх технологій та інноваційних підходів до моніторингу екологічної ситуації в умовах війни. Це передбачає розробку моделей використання безпілотних літальних апаратів, супутникових технологій, а також створення інтегрованих інформаційних систем для збору, аналізу та поширення екологічних даних. Також важливою є тема вдосконалення методів взаємодії між державними органами, громадами та громадськими організаціями для підвищення ефективності публічного управління екологічною безпекою в кризових умовах. Подальші дослідження можуть зосередитися на розробці рекомендацій для оптимізації існуючих механізмів управління та посилення міжвідомчої співпраці, що дозволить оперативно реагувати на нові екологічні виклики в умовах збройного конфлікту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієнко М. В., Шако В. С. Сутність державної екологічної політики на загальнодержавному та регіональних рівнях. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1051> (дата звернення: 19.09.2024).
2. Андрієнко М.В., Шако В.С. Механізми реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 18. С. 47-53.
3. Антонова Л., Домбровська С. Аналіз соціальних послуг крізь призму впровадження електронного урядування. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 6 (20). С. 622-636.
4. Бесчастний В. М. Конституційні засади організації та здійснення публічної влади в Україні в практиці конституційного суду України (окремі аспекти). *Правові засади організації та здійснення публічної влади: збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 17 червня 2022 р.)*. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 40- 43.
5. Бориславська О. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. *Швейцарсько-український проєкт «Підтримка децентралізації в Україні - DESPRO»*. 2012. 98 с.
6. Борщевський В. В., Василиця О. Б., Матвіїв Є. Є. Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. *Держава та регіони*. 2022. №2 (76), 30-35. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2022.2.5> (дата звернення: 27.11.2024).

7. Буканов Г. М. Механізми державного управління у сфері формування і реалізації екологічної політики. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2020. Вип. 20. С. 26-31.

8. Володимирецька селищна рада. Державна екологічна Інспекція Поліського округу наголошує на необхідності забезпечення виконання відповідних заходів з охорони довкілля та пожежної безпеки підприємствами, що експлуатують сміттєзвалища, а також недопущення випадків їх горіння URL: <https://volodselrada.gov.ua/derzhavna-ekologichna-inspekciya-poliskogo-okrugu-nagoloshuye-na-neobhidnosti-zabezpechennya-vykonannya-vidpovidnyh-zahodiv-z-ohorony-dovkilliya-ta-pozhezhnoyi-bezpeky-pidpryyemstvamy-shho-ekspluatuy/> (дата звернення: 27.11.2024).

9. Гавриляк О., Миронов Ю. Організаційний механізм управління діяльністю підприємства. *Електронний науковий вісник «Керівник. ІНФО»*. URL: <https://kerivnyk.info/2012/04/gavryljak.html> (дата звернення: 19.09.2024).

10. Гетьман А. П. Організаційно-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища. *Проблеми законності*. 2014. Вип. 125. С. 119-128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2014_125_17 (дата звернення: 28.09.2024).

11. Державна екологічна інспекція України. Результати здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища з 29 жовтня по 04 листопада 2021 року URL: <https://www.dei.gov.ua/post/1962> (дата звернення: 27.11.2024).

12. Державне управління: підручник: у 2 т. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України; ред. кол.: Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. Київ ; Дніпропетровськ: НАДУ , 2012. Т. 1. 564 с.

13. Домбровська С. М., Коврегін В. В., Помаза-Пономаренко А. Л., Колєнов О. М. Харків: Державне управління у сфері безпеки соціально-еколого-економічних систем. НУЦЗУ, 2017. 244 с.

14. Дорош У. М. Децентралізація в системі публічного управління: досвід європейських держав. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 10 (24). С. 92-101. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-10\(24\)-92-10](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-10(24)-92-10) (дата звернення: 27.11.2024).
15. Дурова Н. В., Кондратюк Д. Ю., Першко Л. О. Геоінформаційні технології територіальних громад в умовах діджиталізації. *Академічні візії*. 2024. Вип. 32. С. 1-10.
16. Європейська інтеграція та трансформація публічного врядування в Україні: матер. наук.-практ. конф. (19 квітня 2024 р., м. Львів) / упорядн.: Буник М. З., Бліщук К. М., Федорчак О. В, Худоба О. В. - Львів: НУ «Львівська політехніка», 2024. 279 с.
17. Жихарєва Г. Б. Умови та тенденції екологізації державного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2014. № 8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2014_8_11 (дата звернення: 21.09.2024).
18. Жмаєва М.Ю. Децентралізація як дієвий механізм функціонування публічної влади. *Матеріали науково-практичного круглого столу «Країні практики децентралізації: досвід країн ЄС для України»*. м. Суми, 27 травня 2022 року. С.15-17.
19. Загорський В.С. Концептуальні основи формування системи управління сталим розвитком екологоекономічних систем: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 336 с.
20. Зеленков А. В. Управління органами державної влади та місцевого самоврядування з використанням стандартів якості та організаційних моделей. *Економіка та управління національним господарством*. 2018. Вип. 23. С. 73-81.
21. Козаченко Т.П. Публічне управління на засадах проектного менеджменту: сучасний погляд. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2018. № 2(62). С. 50-55.

22. Конституція України: прийнята на V сесії ВР України 28.06.1996 р.: зі змінами відповідно до Закону України від 01.01.2020 р. № 27-IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 19.09.2024).

23. Кучук А. М. Реформування публічного управління в умовах воєнного часу: аксіологічний аспект. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. Суми. 2024. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-02-09>.

24. Малиш Н. А. Ефективні механізми формування державної екологічної політики: монографія. Київ: К.І.С., 2011. 348 с.

25. Марич Х. Співвідношення державної екологічної політики і екологічного законодавства України. *Підприємництво, господарство і право. Екологічне право*. 2019. № 11. С. 187-191.

26. Мельниченко Б. Б. Публічне управління в Україні в умовах воєнного стану. *Держава та регіони*. 2023 №2(80). С. 92-96. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2023.2.15>

27. Миколук А. В. Публічне управління в умовах військового стану: питання ефективності. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. 2023 №29. С. 45-48. DOI: <https://doi.org/10.32843/pma2663-5240-2022.29.8>

28. Мягченко О.П. Основи екології: підруч. для вищ. навч. закладів. Київ, 2010. 312 с.

29. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення: 17.09.2024).

30. Офіційний сайт Державної екологічної інспекції Поліського округу URL: <https://polissyareg.dei.gov.ua/post/325> (дата звернення: 27.11.2024).

31. Офіційний сайт. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. В Держекоінспекції розповіли, в яких областях довікллю

завдано найбільшої шкоди URL: https://www.kmu.gov.ua/news/v-derzhekoinspekciyi-rozpovili-v-yakih-oblastyah-dovkillyu-zavdano-najbilshoyi-shkodi?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 27.11.2024).

32. Пакуліна А.А., Беліченко А.О., Пакуліна Г.С. Регіональні програми як засіб ув'язки економічних, соціальних та екологічних цілей розвитку території. *Економіка та управління національним господарством. Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 34. С. 58-60

33. Припхан І. І. Конституційний захист моральності населення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 2. С. 33-37.

34. Припхан І. І., Щур Р. І. Економічні та конституційно-правові аспекти публічного управління територіальними громадами в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2023. Т.2. № 19. С. 280-288.

35. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>. (дата звернення: 27.11.2024).

36. Про військово-цивільні адміністрації»: Закон України від 03.02.2015 № 141-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text>. (дата звернення: 27.11.2024).

37. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 № 2259-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text>. (дата звернення: 27.11.2024).

38. Про затвердження Порядку фінансового забезпечення діяльності військових 63 адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.04.2022 № 397. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/397-2022-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 27.11.2024).

39. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 27.11.2024).

40. Про основні засади (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України. Вісник Верховної Ради України. 2019. № 16. Ст. 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19?lang=uk>. (дата звернення: 27.11.2024).

41. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 26.06.1991 р.: із змінами згідно із законом України від 01.01.2022 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 08.09.2024).

42. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>. (дата звернення: 27.11.2024).

43. Про утворення військових адміністрацій: Указ Президента України від 24.02.2022 №68/2022 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/682022-41405>. (дата звернення: 27.11.2024).

44. Проскура В., Зарічна О., Кашин А. Проектний підхід до управління територіальними громадами в умовах викликів війни. *Сталий розвиток економіки*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-4> (дата звернення: 27.11.2024).

45. Публічне управління та адміністрування у сфері екологічної безпеки: курс лекцій для здобувачів третього рівня вищої освіти (доктор філософії). / Укладачі: Мороз В.М., Батир Ю.Г., Мороз С.А. Х.: НУЦЗУ, 2020. 58 с.

46. Радчук Т. М. Класифікація механізмів публічного управління інноваційним розвитком економіки. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2020. Вип. 19. С. 124-127.

47. Сайт Всесвітньої екологічної організації WWF [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://wwf.ua/about-wwf/about-wwf/> (дата звернення: 27.11.2024).

48. Сарапіна М.В. Забезпечення екологічної безпеки: підручник. Х.: НУЦЗУ, 2019. 246 с.

49. Сергієнко Л.В., Дзюбенко О.М., Ожго С.В. Державна екологічна політика України та правовий механізм її формування і реалізації. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 3(89). С. 191-200.

50. Твердохлебова Н. Є. Регіональна екологічна безпека в умовах воєнного стану. *Сучасні технології у промисловому виробництві: матеріали та програма 10-ї Всеукр. наук.-техн. конф., 18-21 квітня 2023 р.* Суми: СумДУ, 2023. С. 177-178.

51. Твердохлебова Н.Є. Напрями забезпечення безпеки в умовах сталого розвитку. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: матеріали XXXI міжнар. Науково-практичної конференції MicroCAD-2023*. Харків: НТУ «ХП», 2023. С. 378

52. Томарева-Патлахова В.В. Ідентифікація впливу детермінант нестабільного середовища на реалізацію державної регіональної політики в умовах глобальних викликів. *Приазовський економічний вісник. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка*. 2017. Вип. 1(01). С. 70-79.

53. Чемерис А. Розроблення та управління проектами у публічній сфері: європейський вимір для України. Практичний посібник; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні - DESPRO». Київ: ТОВ «Софія-А», 2012. 80 с.

54. Шляхова В. Р. Основні шляхи забезпечення регіональної екологічної безпеки в умовах війни в Україні. *Актуальні питання охорони праці у контексті сталого розвитку та європейської інтеграції України = Topical Issues of Occupational Safety in the Context of Sustainable Development and European Integration of Ukraine: матеріали 4-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. студентів та молодих науковців, 09-11 листопада 2023 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова*. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 233-235.

55. Щур Р. І. Територіальна громада як інституційний суб'єкт фінансових відносин. *Економіка і управління*. 2017. № 3. С. 42-47.
56. Щур Р.І. Фінанси об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації в Україні. Монографія. Тернопіль: Осавца Ю.В. 2019. 394 с.
57. Щур Р.І. Фіскальна спроможність об'єднаних територіальних громад: інституційний аспект. *Матеріали IX науково-практичній інтернет-конференції «Трансформація фіскальної політики України в умовах євроінтеграції» (м. Ірпінь, 14-15 грудня 2017 р.)*. Ірпінь, 2017. С.64-65.
58. Environmental management systems - Requirements with guidance for use: ISO 14001:2004. [Second edition 2004-11-15]. Geneva, 2004. 23 p. (International Standard).
59. Melnyk V., Kriuchkov N., Shchur R. Peculiarities of forming total revenues of united territorial communities in Ukraine under current conditions of transforming the system of public finances. *Financial and Credit activity-problems of theory and practice*. 2020. Vol. 2 Issue 33. P. 215-222.
60. Radchenko, O., Kovach, V., Radchenko, O., Kriukov, O., Sydorchuk, L., Sharov, P., & Semenets-Orlova, I. (2021). Principles of natural capital preservation in the context of strategy of state environmental safety. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 280, p. 09024). EDP Sciences.
61. Semenets-Orlova, I., Kushnir, V., Rodchenko, L., Chernenko, I., Druz, O., & Rudenko, M. (2023). Organizational Development and Educational Changes Management in Public Sector (Case Of Public Administration During War Time). *International Journal of Professional Business Review*, 8(4), e01699. URL: <https://doi.org/10.26668/businessreview/2023.v8i4.1699>.
62. Semenets-Orlova, I., Rodchenko, L., Chernenko, I., Druz, O., Rudenko, M., & Poliuliakii, R. (2022). Requests for public information in the state Administration in situations of military operations. *Ann. Fac. Der. U. Extremadura*, 38, 249.

63. Майстренко А. О. Роль публічного управління в забезпеченні екологічної безпеки на регіональному рівні. *Успіхи і досягнення у науці*. Серія «Управління та адміністрування». 2024. № 9(9). С. 680-681.

ДОДАТКИ

Додаток А

Розробка новітньої технології для Державної екологічної інспекції Поліського округу у сфері екологічної безпеки

Назва технології: Інтелектуальна система моніторингу та прогнозування екологічної безпеки на основі дронів та автоматизованого аналізу даних

Опис технології: Інтелектуальна система моніторингу та прогнозування екологічної безпеки є інноваційною технологією, яка інтегрує дрони з високоточними датчиками, системи збору даних, а також потужні алгоритми штучного інтелекту для моніторингу та прогнозування стану навколишнього середовища в режимі реального часу. Це рішення покликане забезпечити ефективний контроль за екологічною ситуацією, швидке виявлення джерел забруднення і реагування на потенційні загрози довкіллю, зокрема, в умовах воєнного стану.

Ключові компоненти системи:

- ☞ **Дрони з екологічними сенсорами:**
 - Дрони з встановленими сенсорами для вимірювання рівня забруднення повітря (CO₂, NO_x, SO₂), аналізу якості води (рН, рівень кисню, забруднювачі), стану ґрунтів (рівень кислотності, мінералізація).
 - Використання тепловізійних камер для виявлення джерел забруднення, таких як витоки хімічних речовин або пожежі.
 - Підключення до системи GPS для точного визначення місцезнаходження забруднень та формування карт забруднених територій.
- ☞ **Автоматизована система збору та обробки даних:**
 - Центральна платформа для збору, зберігання та обробки даних з дронів, що забезпечує моніторинг екологічних параметрів в режимі реального часу.

- Використання великих даних (Big Data) для створення аналітики та трендів забруднення довкілля, а також для оцінки впливу цих забруднень на здоров'я населення та екосистеми.

- Модулі прогнозування екологічних загроз на основі історичних даних та даних, отриманих з польових вимірів.

- ☞ Штучний інтелект для прогнозування та аналізу ситуації:

- Алгоритми машинного навчання для прогнозування можливих епізодів забруднення на основі даних, що надходять, а також для оцінки ефективності заходів щодо ліквідації забруднень.

- Інтелектуальна система оцінки та формування рекомендацій для швидкого реагування на надзвичайні ситуації (наприклад, евакуація, мобілізація ресурсів, ліквідація витоків небезпечних речовин).

- ☞ Мобільний додаток для громадськості та інспекторів:

- Мобільний додаток для громадян, що дозволяє їм повідомляти про потенційні екологічні порушення та моніторити екологічний стан у реальному часі.

- Сповіщення в додатку для екологічних інспекторів щодо виявлених порушень або загроз у реальному часі, що дозволяє швидко реагувати на екологічні надзвичайні ситуації.

Переваги технології:

- Швидкість реагування: Миттєве виявлення екологічних загроз та їх оперативне усунення завдяки автоматизованому моніторингу.

- Точність і об'єктивність: Високоточні дані з сенсорів забезпечують надійний контроль за екологічною ситуацією, мінімізуючи людський фактор.

- Прогнозування ризиків: Завдяки штучному інтелекту система може прогнозувати можливі екологічні загрози, що дозволяє запобігати катастрофічним наслідкам.

- Підвищення прозорості та залучення громадськості: Мобільний додаток дає можливість громадянам активно долучатися до контролю за екологічною ситуацією, що сприяє підвищенню екологічної свідомості.

Реалізація та впровадження: Для впровадження цієї технології Державна екологічна інспекція Поліського округу має здійснити низку кроків:

- Закупівля дронів та сенсорного обладнання, а також розробка програмного забезпечення для збору та аналізу даних.

- Навчання інспекторів з роботи з новими технологіями та програмами.

- Запуск пілотних проектів у найбільш екологічно вразливих районах для тестування та коригування системи.

- Впровадження системи моніторингу на рівні регіону з інтеграцією до загальнодержавної екологічної платформи для збирання та обміну даними.

Очікувані результати:

- Зниження рівня екологічних порушень завдяки швидкому реагуванню.

- Підвищення ефективності роботи екологічних інспекторів завдяки автоматизованому аналізу та прогнозуванню.

- Створення прозорості системи моніторингу та залучення громадськості до охорони навколишнього середовища.

**Інтегрована система моніторингу для забезпечення екологічної безпеки в
Державній екологічній інспекції Поліського округу, заснованої на
супутникових технологіях, дронах та сенсорних мережах IoT для збору та
аналізу екологічних даних в режимі реального часу**

Елементи системи:

Елемент системи	Опис	Технології	Задачі
Супутникові технології	Використовуються для отримання знімків великих територій, моніторингу змін у природних екосистемах, виявлення екологічних загроз	Супутникові знімки, обробка даних, GPS	Виявлення змін у покритті ґрунту, забруднення води, лісових масивів, зміни кліматичних умов
Дрони (БПЛА)	Забезпечують точний моніторинг на місці, оснащуються сенсорами для вимірювання параметрів повітря, води, ґрунтів	Дрони з сенсорами, камери, GPS	Оцінка стану земель, водних ресурсів, повітря, зйомка постраждалих територій, забруднення
Сенсорні мережі IoT	Мережа датчиків для збору даних з різних точок території округу в реальному часі	Сенсори якості повітря, води, ґрунтів, температури, вологості	Моніторинг забруднення, змін температури та вологості, контролювання стану екосистем
Аналіз даних та обробка	Застосування алгоритмів машинного навчання для обробки отриманих даних та прогнозування екологічних змін	Алгоритми машинного навчання, штучний інтелект, великі дані	Виявлення аномалій, прогнозування екологічних змін, виявлення загроз і катастроф
Платформа моніторингу та управління	Центральна система для збору, збереження та доступу до всіх даних від супутників, дронів та сенсорних мереж	Хмарні обчислення, програмне забезпечення для управління даними	Консолідація даних, прийняття рішень на основі отриманої інформації, доступ до інформації в реальному часі

Переваги інтегрованої системи моніторингу для Державної екологічної інспекції Поліського округу:

1. оперативність. Система дозволяє здійснювати моніторинг екологічної ситуації в реальному часі, що дає змогу оперативно реагувати на зміни та загрози.
2. точність. Сучасні технології, такі як супутники, дрони та IoT сенсори, забезпечують високу точність збору екологічних даних, що важливо для виявлення навіть незначних змін у навколишньому середовищі.
3. широке охоплення. Система дозволяє здійснювати моніторинг великих територій Поліського округу, забезпечуючи виявлення екологічних загроз у віддалених або важкодоступних районах.
4. прогнозування. Завдяки інтеграції з алгоритмами машинного навчання та штучним інтелектом система може прогнозувати екологічні зміни та потенційні катастрофи, що дозволяє вчасно вжити заходів.

План діяльності та визначених пріоритетів Державної екологічної інспекції Поліського округу на 2024 рік

ЗАТВЕРДЖУЮ
Г.о. Голови Державної екологічної інспекції України
Ігор ЗУБОВИЧ
« » 2023 рік

План діяльності та визначених пріоритетів Державної екологічної інспекції Поліського округу (далі – Інспекція) на 2024 рік

№	Найменування заходу	Рішення, на підставі яких виконується захід	Строк виконання	Виконавці	Форма завершення заходу
1. Забезпечення реалізації державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів					
1.	Надання пропозицій щодо удосконалення практики із застосування законодавства, що належить до компетенції Інспекції	Внесення пропозицій щодо удосконалення практики відповідно до чинного законодавства	Протягом року	Відділ правового забезпечення	Пропозиції, що направлені до Державної екологічної інспекції України
2.	Організація та здійснення претензійно-позовної та правової роботи Інспекції	постанова КМУ від 26 листопада 2008 року № 1040 «Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації»	Протягом року	Відділ правового забезпечення	Організація правової роботи, спрямованої на правильне застосування, неухильне дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства, інших нормативних актів, представлення інтересів Інспекції в судах
3.	Візування проектів організаційно-розпорядчих документів Інспекції, з метою виявлення та усунення причин та умов, що призводять чи можуть призвести до вчинення корупційних правопорушень	Закон України «Про запобігання корупції»; Положення про Сектор з питань запобігання та виявлення корупції, затверджено наказом ДЕІ Поліського округу від 20.08.2021 №243-ОД	Протягом року	Сектор з питань запобігання та виявлення корупції	Запобігання в проектах організаційно-розпорядчих документів факторів, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень
4.	Здійснення заходів по виявленню сприятливих факторів вчинення корупційних ризиків у діяльності посадових і службових осіб Інспекції	Закон України «Про запобігання корупції»; Положення про Сектор з питань запобігання та виявлення корупції, затверджено наказом ДЕІ Поліського округу від 20.08.2021 №243-ОД	Протягом року	Сектор з питань запобігання та виявлення корупції	Попередження факторів вчинення корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень та корупційних ризиків
5.	Підготовка та подання щорічного звіту про чисельність працюючих та військовозобов'язаних, які заброньовані згідно з переліком	Порядок бронювання військовозобов'язаних за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого	До 20.01.2025	Відділ управління персоналом	Щорічний звіт

	посад і професій в Інспекції	самоврядування та підприємствами, установами і організаціями на період мобілізації та на воєнний час, затверджений постановою КМУ від 04.02.2015 № 45 (зі змінами)	Щоквартально до 15 числа наступного місяця	Відділ бухгалтерського обліку та фінансів	Консолідована фінансова та бюджетна звітність
6.	Подання до Держекоінспекції фінансової та бюджетної звітності	Стаття 58 Бюджетного кодексу України, наказ Міністру від 24.01.2012 №44 «Про затвердження Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування», зареєстрований в Мінюсті 09.12.2012 №196/20509	До кінця III кварталу 2024 року	Відділ бухгалтерського обліку та фінансів	Бюджетний запит на 2025 рік
7.	Подання до Держекоінспекції бюджетного запиту на 2025 рік	Стаття 35 Бюджетного кодексу України	Протягом року	Відділ управління персоналом	Призначення переможців конкурсів (підборів)
8.	Проведення конкурсів (підборів) на зайняття вакантних посад державної служби категорії «Б» та «В» Інспекції	Закон України «Про державну службу»; Порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, затверджений постановою КМУ від 25.03.2016 № 246	жовтень 2024 року	Відділ управління персоналом	Визначення якості виконання державними службовцями поставлених завдань, а також прийняття рішення щодо їх преміювання, планування службової кар'єри, визначення потреби у професійному навчанні
9.	Проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців Інспекції	Закон України «Про державну службу»; Порядок проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців, затверджений постановою КМУ від 23.08.2017 № 640	До 05 січня, щомісячно до 05 наступного місяця, щоквартально до 10 і 15 числа першого місяця наступного кварталу	Відділ організаційно-аналітичної діяльності, документування та контролю	Інформаційні, звітні матеріали за 2023 рік та щокварталу за 2024 рік
10.	Складання звітності про здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів	Положення про Державну екологічну інспекцію Поліського округу від 20.02.2023 №32	Вересень-жовтень 2024 року	Відділ організаційно-аналітичної діяльності, документування та контролю	Підготовка та направлення в Держекоінспекцію вибірки запланованих до перевірок
11.	Формування пропозицій до планових заходів державного нагляду (контролю) на 2025 рік	Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері			

		господарської діяльності», Положення про Державну екологічну інспекцію Поліського округу від 20.02.2023 №32		спільно з керівниками інспекційних управлінь та керівниками інспекційних структурних підрозділів	суб'єктів господарювання на 2025 рік, сформованої за допомогою Інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю), а також пропозицій щодо центральних органів виконавчої влади та їх територіальних органів, місцевих органів місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, перевірки яких планується здійснити у 2025 році.
12	Ведення обліку випадків виявлення перевищення допустимого рівня іонізуючого випромінювання транспортних засобів та вантажів	Положення про Державну екологічну інспекцію Поліського округу від 20.02.2023 №32	До 5 числа щомісячно	Відділ інструментально-лабораторного контролю	Щомісячний звіт щодо обліку випадків виявлення перевищення допустимого рівня іонізуючого випромінювання транспортних засобів та вантажів
13	Забезпечення інформування громадськості про діяльність Інспекції на офіційному веб-сайті та сторінці у мережі Facebook, у засобах масової інформації	Положення про Державну екологічну інспекцію Поліського округу від 20.02.2023 №32	Протягом року	Сектор взаємодії з громадськістю та ЗМІ	Публікації на офіційному веб-сайті та сторінці мережі Facebook. Розміщення публікацій, інтерв'ю, повідомлень тощо у ЗМІ
14	Здійснення заходів державного нагляду в межах відповідальності	Закон України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції»; постанови КМУ від 28.12.2016 №1069 «Про затвердження переліку видів продукції, щодо яких органи державного ринкового нагляду здійснюють державний нагляд»	Протягом року	Відділ державного ринкового нагляду	Акти перевірок, протоколи, постанови, рішення про вжиття обмежувальних коригувальних заходів
2. Забезпечення реалізації державної політики із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища					
1.	Здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів	Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», Положення про Державну екологічну інспекцію Поліського округу від 20.02.2023	Протягом року	Інспекційні підрозділи Інспекції	Акти перевірок, протоколи про адміністративні правопорушення, приписи про усунення порушень і недоліків, заходи впливу до порушників природоохоронного законодавства

2.	Здійснення перевірок дотримання вимог законодавства про радіаційну безпеку у разі виявлення Державної прикордонної служби України транспортних засобів, вантажів та іншого майна з перевищенням допустимого рівня іонізуючого випромінювання та надання дозволу або заборони на пропуск через державний кордон транспортних засобів, вантажів та іншого майна за результатами такої перевірки	№32 Стаття 20 ¹ Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Положення про Державну екологічну інспекцію Поліського округу від 20.02.2023 №32	Протягом року	Відділ інструментально-лабораторного контролю	Забезпечення дотримання вимог законодавства про радіаційну безпеку у пунктах пропуску через державний кордон під час імпорту, експорту та транзиту вантажів і транспортних засобів
3.	Здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування вимог природоохоронного законодавства в частині здійснення делегованих їм повноважень	Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», Положення про Державну екологічну інспекцію Поліського округу від 20.02.2023 №32	Протягом року	Інспекційні підрозділи Інспекції	Акти перевірок, протоколи про адміністративні правопорушення, вимоги про усунення виявлених порушень, інші заходи впливу до порушників природоохоронного законодавства
4.	Організація та проведення природоохоронних акцій та операцій: «Новорічна ялинка» «Першозвіт» «Нерест» «Сезон тиші» «Сезон полювання» інші.	Закони України: «Про охорону навколишнього природного середовища» «Про природно-заповідний фонд України» «Про рослинний світ» «Про тваринний світ» «Про мисливське господарство та полювання» «Про червону книгу України» Положення про Державну екологічну інспекцію Поліського округу від 20.02.2023 №32	Протягом року	Інспекційні підрозділи Інспекції	Акти перевірок, протоколи про адміністративні правопорушення, приписи щодо усунення виявлених порушень і недоліків, інші заходи впливу до порушників природоохоронного законодавства
3. Підвищення кваліфікації та перепідготовка державних службовців					
1.	Участь у курсах підвищення кваліфікації для державних	Положення про Державну екологічну інспекцію	Відповідно до Плану графіку на 2024 рік, затвердженого	Відділ управління персоналом, структурні підрозділи Інспекції	Свідчення про підвищення кваліфікації

	інспекторів з охорони навколишнього природного середовища, що організовуються спільно з Державною екологічною академією післядипломної освіти та управління Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України	Поліського округу від 20.02.2023 №32	Академією та погоджено Держекоінспекцією		
2.	Підвищення кваліфікації державних службовців шляхом навчання за професійними програмами та участь у тематичних постійно діючих семінарах, тренінгах тощо	Закон України «Про державну службу», Положення про Державну екологічну інспекцію Поліського округу від 20.02.2023 №32, Положення про систему професійного навчання державних службовців, голі місцевих адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, затверджене постановою КМУ від 06.02.2019 №106	Постійно (не рідше одного разу на три роки, а для вперше призначених на посаду державної служби протягом року з дня їх призначення)	Відділ управління персоналом	Сертифікат, свідоцтво або інші документи, що посвідчують підвищення кваліфікації
3.	Підвищення кваліфікації з питань запобігання і протидії корупції на державній службі для всіх категорій посадових державних службовців	Закон України «Про державну службу» та «Про запобігання корупції», Положення про Державну екологічну інспекцію Поліського округу від 20.02.2023 №32, Положення про систему підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, затверджене постановою КМУ від 07.07.2021 №564	Протягом року	Відділ управління персоналом, Сектор з питань запобігання та виявлення корупції	Сертифікати, свідоцтва або інші документи, що посвідчують підвищення кваліфікації

Начальник Державної екологічної інспекції Поліського округу

Євгеній МЕДВЕДОВСЬКИЙ

